

PÁRIS. — TÉLI IVAD. — PÁRIS.

A tisztelt hölgyekhez.

A Grands Magasins du Printemps Párisban, tisztelettel tudatják, miszerint Általános Képes Tárgyjegyzékük e pillanatban sajtó alatt van. Pontos jegyzéket tartalmaz minden új kelmeből, selyem, bársony, fantasztik és gyapjúból, valamint a legújabb ruhák, jelmezek, és nők s gyermeknek való készöltényök divatképeit.

E takaros divat-album kívánatra mindenkinek, ingyen és bérmentve, megküldetik.

Czím: JULES JALUZOT, Grands Magasins du Printemps — PÁRIS. — 5491

Hazánk és a nagy világ életének hű tükrö

VASÁRNAPI UJSÁG

szépirodalmi és ismeretterjesztő hetilap

hasábjain mint negyedszázad óta mindig, úgy ezután is a legjelesebb írók működnek közre; a fölmerülő személyi és tárgyi nevezetességeket alaposan magyarázott képekben, az érdekes eseményeket hírvetében lehet leggyorsabban és semmit ki nem feledező közli; beltartalom, külcsin, mennyiségre nézve a világ legerjedtebb hasonló vállalataival versenyez; beköve 4—500 művész kivitelű képpel díszített több mint száz nagy ivnyi terjedelemben meg-megújuló érdeklő olvasmány; nem muló, sőt növekedő értékű darabja minden házi könyvtárnak.

A „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatala

(Budapest, egyetem-utca 4. sz.)

előfizetéseket folyvást elfogad a következő feltételek mellett:

A „Vasárnapi Ujság”	évesre	2.50
A „Vasárnapi Ujság” a „Világkrónika”-val	évesre	3.50
A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok”	évesre	3.50
A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” a „Világkrónika”-val	évesre	3.50

Honi és világesemények heti sommája a kül- és belpolitika elfogulatlan magyarázója sem pártoktól, sem kormányhatalomtól nem „befolyásolt”

teljesen független politikai lap

Politikai Ujdonságok,

melyben az olvasó egybefoglalva, mindent megtalál, a mi itthon és az öt föld-részen figyelemre méltó történik, a mely ekként, kivált oly vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is lehetőleg pótolja.

A „Politikai Ujdonságok” kiadóhivatala

(Budapest, egyetem utca 4. sz.)

előfizetéseket folyton elfogad a következő feltételek mellett:

A „Politikai Ujdonságok”	évesre	1.50
A „Vasárnapi Ujság” a „Politikai Ujdonságok”-al	évesre	3.50

A kevésbé tehetőse osztály olcsóbb vasárnapi ujsága és politikai hírlapja a

Képes Néplap

a legolcsóbb és legerjedtebb néplap a hazában

ismeretterjesztő részében korszerű, mulattató tanulságos olvasmányt nyújt, a nevezetes hazai és külföldi fejleményeket képes magyarázatokkal kíséri; „Politikai Híradó” című rovatában a bel- és külföldi politikai eseményeket velős rövidséggel előadja, pártatlan elfogulatlan igazságszeretettel, s mindenkor teljesen független meggyőződéssel értelmezi.

Felévre postán hához küldve csak egy forint.

Beköve szintén maradandó becsű olvasmány, melynek olcsósága, tekintve ötvenkét ivnyi képes tartalmát s terjedelmét, páratlan a népkönyvtár-irodalomban.

A lap rendes tartalmán kívül év végén előfizetőinknek külön mellékletül egy szép nagy képpel szolgálunk, mely keretbe foglalva a szobák falát ékesítheti.

A „Képes Néplap” a „Világkrónika”-al együtt felévre... 2 frt. évnegyedre 1 frt.

Előfizetheti postán a Képes Néplap kiadóhivatalához Budapest, egyetem-utca 4-ik sz. címzett postaltalvánnyal, mely 5 krajczárért minden postahivatalnál készen kapható.

A t. cz. gyűjtőknek egyszerre beküldött 10 előfizető után egy ingyenpéldánnyal szolgálunk.

Franklin-Társulat nyomdája (egyetem-utca 4.)

Ca. és kir. szabadalm. a maga nemében egyetlen hatásu patkány- és egér-irtó szer. Egy doboz ára 1 frt. 6 doboz 5 frt. o. 6. Valódi persiai, minden rovar irtó por. Kővetlen szil- li mány, vegyileg tisztá növénykészt- meny, csupán válo- gatott, jóállás mel- letti biztosan ható al- kalmazásból készült, t- lje- sen mérge nélkül, mint a polos- kák, bolhák, moly, házi t- csók, avabogár, hangyák stb. ket felülmúlhatlanul irtó szer gyantát elismere, dobo- zokban, minden doboz egy szóró-észellel ellátva. 1 frt és 55 kr.- jával. Speciali- tás, kitű- nően biztos és gyöké- resen ható svábbogár (leimben) irtó por. 1 csomag ára 50 kr. 6 csomag 2 frt 55 kr. o. 6. Teljesen mérge nélkül, gyors és biztos hatásu orosz-bogárt (csótány-bogár) irtó por, dobozok ban (külön szóró készlettel ellát- va), ára 1 doboznak 1 frt és kisebb 55 kr. o. 6. Teljesen mérge- ment, biztos és gyöké- res hatásu molykát és hangyákat irtó por. E por nemcsak megövi a moly- és hangya-kirágások ellen, ha- nem még biztosan és gyöké- resen ki is irtja a rova- rokat, ha az butorok, szö- nye ak, téllruhák, gyap- jukelme, szőcsérek, kö- csiba stb. hintetik. Dobo- zokban o. 6. 1 frt 55 kr. és 30 kr.- jával. Ca. és kir. gyökere- se: ható poloska-irtó szer, butorok száma. Egy nagy üveg 50 kr. 6 üveg 2 frt 55 kr. 1 kis üveg 30 kr. 6 üveg 1 frt 53 kr. o. 6. Földművelés hatásu poloska-irtó szesz falazat számára. Fe- tésnél, me- szelésnél vagy falak mázolásá- nál a festéke, másba vagy vakolatba keverésre alkalmas. Egy pintes üveg ára 1 frt, 6 pintes üveg 5 frt. 1 pintes üveg légtéges egy közepnyagú szobá- ra. Elpusztíthat- lan mézga- fujtatók, me- melyek segélyé- vel a rovar, moly vagy oroszbogár-por egyformán szét szórható, és a legkisebb hasa- dékba belövelhető. Egy da- rab ára 50 kr. o. 6. Számos megrendelést vár: REISS B., 6042 magy. kir. szabad. vegyesszek gyára Budapest, király-utca 47. l. em. Fiókraktár: 5273 Thauer József urnál Pesten, három korona-utca 9

Különös figyelemre méltó! A hírneves dr. FORTI-léle sebtapasz mely rendkívül gyógyereje, elvá- lasztó, érlelő a fáj- dalmas-tülségtől ha- tású által leggyor- sabb, legbiztosab a egyszere mind gyö- keres gyógyulást eszközöl különösen b. jokban. Egy csomag ára 50 kr. nagyobb csomag 1 frt, használati utasítás- sal együtt postán küldve 20 kr. al. ról.

Központi küldeményező raktár Posten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7. sz. Továbbá kapható Budapest: Pillich F. kir. udv. gyógyszer. nagy(3) korona-utca. Formányi F. egyz. három korona-utca 58. sz. Igább Dr. Wagner D. város-igazg. — Sz. Erzsébet-ter k. sz. a nagy Kristófhoz: cimszett gyógytárban, Kristóf-ter sarkán; és időbb Dr. Wagner D. gyógytárban, váci boulevard 59 — Egressy R. gyógyszer. nádor utca 2. Sztupa Gy. gyógyszer. a Kalvitiéren. — Telkesy J. udv. gyz. a várbán. — Wlaschek E. gyz. a Kristina-városban. — Frum J. Schwartzmayer K. gyz. vizitációs-2. Eisdorfer G. gy. Tabánban (Rákóczi-ros) 60-utca. — Alao-Lendván: Kiss B.-nál. — Aradon: Rosznyai M. gyz. és Schöffert A. — B. Csabán: Varságh B. — Berettyó-Ujfalun: Sár- réthy L. — Bihar-Mezőkeresztesen: Grootó L. — Búd-Szent- Mihályon: Lukács F. — Debreczenben: dr. Köthschek V. E. Tamassy K. Gölt N. és Örvényi O. — Duna-Földvárban: Nádber P. — I. gerben: Schüttig J. és Köllner Lőr. — Buzsák Lajos gyz. — Eperjemen: Iszgy Gy. — Ersekújvárott: Conleger J. — Gyöngyösön: Meresia N. — Győrött: Lehner F. — Heszton: Keresztes S. — Jászberényben: Teschler E. — Kaposvárt: Kecskesy T. — Karcagban: Báthory B.-nál. — Kassa: Keregtó A. — Wandrachek K. — Megay G. és Hegedüs L. — Kés- markon: Generichs C. A. — Komáromban: Grötschel Za. é. Schmitzauer A. — Kun-Madarason Jung K. — Léván: Bolman E. — Lőcsön: Kirchner D. — Pilschts L. gyz. — Mező-Berényben: Baranyi N. — M.-Tur: Borbás J. — Miskolcon: Dr. Csáthi, Szabó és Mayer R. gyógyszer. — M.-Szigeten: Heder L. — N.-Kaniszan: Prager Béla és Belus J. — Nagy-Károlyban: Sö- tőr J. — Nagy-Körösön: Medveczky Gy. — Nagy-Szombaton: Pántotsek R. — N.-V. adon: Huzella M. és Molnár J. gy. — Nyir- egyháza: Koranyi J. Szepők Alf. gy. és Kovács S. — Pakson: Malatinszky S. — Pécsen: Sipőcz J. — Pöstyönyben: Pinstör B. — Putnokon: Fekete N. — Rimaszombatban: Hamalár K. — Roznyón: dr. Pösch J. gyz. és Hirsch J. N. — S.-A.-Ujhelyen: Galilik G. és Pinter F. — Sümegben: Stamborszky L. — Szabad- kán: Jód J. — Szathmaron: Bossin J. Dr. Lengyel M. és Bó- szórményi J. — Szegeden: Kovács Albert. — Sz.-Fehérvárott: Braun J. — Székelyhídon: Szabó J. — Szombathelyen: Pillich F. — Tarpán: Monó T. — Temesvárott: Tarcay L. és Pap J. — Tésón: Agoston Gy. — T.-Ujlakon: Rokyó G. — Tisz- Lőkön: Pinter Pál. — Tokajban: Dr. Juhász P. — Ungvárott: Lam Sándor gyógyszer. Fränkel M. gyógyszer. Speck J. Peltászky A. és Krausz A. — Veszprémben: Ferenczy K. — Villányon: Fekete E. — Zircen: Teitel J. — Erdélyország. Kolozsvárt: Valentini A. és Wolf J. Birtó J. — Brassón: Schuster K. L. és Gyertyánfy és Varrár. — M. Vászárhelyt: Bucher M. — Szege- várt: időbb Misselbacher J. B. — Szászváros: Bekert E. K. Ezen kitűnő hatásu, nem eléggé ajánlható sebtapaszt készítéje Forti-léle. Lak.: Budapest, 1. ker. vár, nádor-u. 145.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelenik és minden könyvtárunknál kapható

Orvosi jegyzőkönyvek

boncz- és láttelek

figyelemmel

a legújabb orvosrendőri és orvostör- vényszéki eljárásmodra.

Dr. RUND BERNÁT. Ára füzve 50 kr.

„VILÁGKRÓNIKA”

képes heti közlöny,

mely mint politikai közleményeinek kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdekű eseményeket, az azokban kiváló szereplő személyiségeket nép- szerű nyelven irt magyarázatokkal kísért képekben mutatja be az olvasónak és részletesebben is ismerteti. Földadta a kor történetének és izlésének színvonalán tar- tani a nagy közönséget. Ehhez képest közöl tájékoztató cikkeket, elbeszéléseket, utirajzokat, nép- és tájismertetőket, szemléltető jelentéseket a hazai és külföldi közérdeklő mozzanatokról, találmányokról, fölfedezésekről, szóval mindazon ne- vezetesebb jelenségekről, melyek akár a politikai, akár a mivelődés-történet terén, akár az emberi társadalom életének más ágazataiban fölmerülnek, ugy- szintén mulattató apróbb közleményeket, közhasznú tudnivalókat stb.

A „Politikai Ujdonságok” a „Világkrónika”-val	évesre	3.50
A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” a „Világkrónika”-val	évesre	3.50

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / egész évre — 12 frt / félre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre — 8 frt / félre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre — 6 frt / félre — 3 *

39-dik szám. 1879. BUDAPEST, SZEPTEMBER 28. XXVI. évfolyam.

BISMARCK.

Az államférfi, a ki a mai kor hite szerint kezében tartja a világ sorsát, új ren- det teremté a dolgoknak a nemzet- közi viszonyokban s másfél évtized óta legnagyobb, hogy ne mondjuk, egyedüli hatalmassága a politikai életnek; a ki egy félszázadon át hátravonult, magát hamadrendű szerepre kárhözottott államot fölrazott erős kezével s egymás után le- gyürvén hatalmas vetélytársait, az álla- mok élére emelt, vezérré tett a népek se- regében: az az államférfi e napokban hagyta el Bécsen, azt a Bécsen, melynek falai alatt tizenhárom év előtt ágyuk tor- kával köszöntött be mint ellenség s évek hosszu során keresztül ott mint a leggyűlöltebb, legveszedelmesebb ellen- sége, csak átok kíséretében volt említve neve, — most mint segítő jó barát lön üdvözölve, tárt karokkal fogadva, kitün- tetve a nép, a legfőbb hivatalos közegek, maga az uralkodó által, oly mérvben, a minőben koronás vendégek sem szoktak részülni gyakran.

Mily fordulat rövid pár év alatt! El- mondhatná rá Vilmos császár, a mit Franciaországban oly váratlan nyert dia- dalai után mondott: „Welche Wendung durch Gottes Fügung!” E sorok írója em- lékszik még Bismarck egy fogadtatására Bécsben, melynek tanuja volt. A kiállítá- son történt. Vilmos császár királyunk ki- séretében berobogott a rotunda elé s az udvari kocsiából szállt ki utánok a fényes kíséret: főhercegek, miniszterek, tábor- nokok, udvari emberek. Bementek a fényes csarnokokba. Elül ment a Vilmos császár udvaronczaul kirendelt Neipperg gróf, ol- dalán a kamarási aranykulcsal, a vékony diplomatai gyiklesóvel s kezében a pofon- csapott aranysegélyü kalappal. Háttal haladt előre felé, mint a rák s nem egye- nesedett volna ki a világért, graciózus görnyedtségben tartá hátát állandóan s édesen alázatos mosolygással hajlongott az utána jövő alak felé, mintha minduntan- lan a térdeihez kívánna roskadni. Nagy eleganciával cselekedte ezt a hódolati műtétet, tagadhatatlan; hanem egy ke- ménynyaku búsmagyar, mikor ezt az

BISMARCK HERCZEG.

ember mondja. Így azonban roppant mély bölcseségüknek ítelték a kérdéseket s egész komolysággal válaszoltak rájuk, mert a kérdező nem volt kisebb ember, mint — Németország császára, Vilmos ő felsége.

Ő volt az egyetlen derült, tettetlenül vidám alak az egész fényes csoportban. Tőle jobbra, de egy lépéssel hátrább, haladt a mi királyunk tábornoki egyenruhában, kis sipkával a fején. Sugár termete még a német császár magasabb, csinosabb alakja mellett is feltűnt. Utánok három lépéssel haladt a diszbe öltözött kíséret, zöld kakastollas csákokban, himes selyem frakkokban, aranyos sisakokkal. S e sok csákó és sisák között kilátszott egy „Pichelhaube“, hatalmas erős fejét borítva, mely alól bozontos szemöldökök alatt komor néző kidagadt szempár tekintett elő, míg száját mélyen lefőgő Deák Ferencz-féle buja bajusz takarja. Egy fejjel volt magasabb a többinél s Andrássy gróf fodros fejével egész czingár, vézna emberré törpült mellette honvédtábornoki délczeg uniformisában, a melybe nem régen bujtatták.

A kiállítás látogató közönség csak röviden pihentette tekintetét az „Olle Villem“ jovialis arczán s az előtte hajlongó aranykulcsos vitézen, — mindenki azt a kimagasló nagy fejet nézte s halkán sutogva mondák egymásnak az emberek: „Ez Bismarck, a vaskancellár!“

Mosolyogva olvasta másnap az ember a bécsi lapok jelentéseit, hogy mily lelkes „Hoch“-ok, „éljenek“ fogadták a német császár és kísérete körutját a kiállítási csarnokokban minden lépten nyomon, s e sorok írója akkor kezdte őszintén bámulni a bécsi kollegák bátorságát, hogy olyat mernek hirdetni, a minek ellenkezőjére annyi ezer meg ezer szem-fültanu állítható. Félreállt a publikum szótlanul s néma maradt, míg a csoport elhaladt mellette. A merre elhaladtak, mindenütt elhalt a szó, úgy hogy tisztán ki lehetett venni, mit beszélnek a magas uraságok magok között. A mi kis éljenzés volt, az a bejáratnál hallatszott, a hol ki volt állítva a hivatalos staffage. Annnyira nem fogadta a magas vendégeket „lekesültség“, hogy az ékszeres osztályában egy örül kiállított egyenruhás veterán osztrák katonát a rendőröknek kellett eltávolítani, mert egész magánkívül lett a vakmerőségre, hogy Königrätz okozói ide bátorkodnak jönni s hangosan esküdözött, hogy ha erre felé merik tenni lábukat, ő ne legyen becsületlen invalidus, ha a lady Dudley százszázéretkor korundjaival és smaragdjaival be nem törí annak a „Blut-Hund“-nak a fejét, ha ezerszer vasból van is az. S a bécsiek kontráztak neki s még nagy szerencse, hogy meg nem szorongatták a rendőrök.

Ilyen volt a hangulat Bécsben Bismarck utolsó látogatása alkalmával. S most? Ha Habsburgi Rudolf kelt volna ki a sirjából, hogy megtekintse, mi lett művéből hat század alatt, azt se fogadhatták volna szívéllyesebben a Habsburgok fővárosában, mint azt a Bismarckot, a kit hat év előtt még drágakövekkel se sajnáltak volna agyonkövezni.

Ha nem szemünk előtt menne végig a változás, s csak úgy olvasnók régi krónikákból, minden fölvilágosultságunk mellett is hajlandóknak kellene lennünk azt hinni, hogy az az ember, a ki ily változás

képes előidézni, bizonyára az ördögökkel czimborál s valami emberfölötti bűverőnek van a birtokában. Pedig hát tudjuk, hogy az is csak ember, gyarló, mint bárki más, sőt még gyarlóbb talán s csodaszzerű titka semmi más, mint a minék minden emberben meg kellene lenni: „a józan ész“.

Bőlecsébb, tanultabb, százszor több és mélyebb ismeretekkel bíró ember, mint Bismarck, ezrével terem nagy Németországban. De a józan ész, mely határozottan kitűzött nagy czélok felé tör s az idő és alkalom szerint tudja megítélni, mi az, a mi leginkább hozza ezt a czélt közelebb ma s mi hozza holnap vagy tíz év múlva: az a józan ész, — mint egy nagy francia író, tehát ellenség, mondja — Bismarckban kétségbeeséj.

Messze vinne bennünket, ha ez igazság illusztrálásánál érdeme szerint akar-nánk időzni. Annyi bizonyos, hogy a jezsuiták annyiszor kárhözottatott elve: „a czél szentesíti az eszközöket“, — talán még soha nem talál szigorubb követőre, mint a jezsuiták és ultramontanok — mint ő nevezte: a fekete internacionale — nagy ellenségében, a puritan protestans Bismarckban. A különbség csak az, hogy ha több eszköz egyenlő hatályal mutakozik alkalmasnak a czél elérésére, Bismarck örömezt választja a tisztességesebbet. De bizony, ha nincs választás, nem ejti el a czélt csupán azért, mert tisztességes eszközzel nem érhetné el. „Azt hiszik, hogy egy millió ember élete én előttem számít?“ — e mondat tulajdonítja I. Napoleonnak egy orosz diplomata. Hát bizony csak oly joggal tulajdonítható az Bismarcknak is, habár nagyobb diplomata, hogy azt oly himezetlenül kimondaná. Ő nem mondja, hanem alkalomadtán — megteszi.

Bismarck életrása történelmirás. Hezekiel, Vilbort, Bamberger, Rösler, Blankenburg, kik terjedelmes kötetekben írták meg élete pályáját, az újabb történelem legnevezetesebb időszakának monographiáját írták meg benne. Megtalálni ott Bismarckot, mint ez időszak kimagasló alakját, tetteivel, terveivel, vezéreszméivel együtt. Az ember bámul, hogy szülemlettek meg azok egy emberi agyban s hogyan szorultak meg emberbe annyi akarat-erő, hogy azokat keresztül is vigye. A történeti alakot látjuk itt, de nem magát az embert, a milyennek isten alkotta, gyengéivel, gyarlóságaival s nézeteivel, gondolkodásával az élet csekély, mindennapi, de ép azért szükséges szerény viszonyai felől. Bismarcknak ezt az emberi képét hívebben vázolták azok, a kiknek alkalmuk volt ott magánkörben, bizalmas viszonyok közt, baráti társaságban ismerni meg. E följegyzések is egész irodalmat tesznek ki már, mert Németországban minden érdekes, a mi Bismarckra vonatkozik s annál érdekesebb, minél távolabb áll a mindenké által megközelíthető nyilvánosságtól s Köppennek Lipcsében Spamernél Bismarckról megjelent illusztrált könyve, valamint Busch Móríc jegyzetei — melyek egy év alatt a legtöbb nyelvre lefordítottak s közel husz kiadást nyertek — legjobban bizonyítják, mennyire érdeklődik a világ annak az embernek „magán“ oldala iránt, kinek „nyilvános“ oldalával úgy is mindenké megismerkedni kényszerül.

Föltételezve azt, hogy Bismarck életét, mely lapunk régebbi folyamaiban is

közölve volt, legalább főbb vonásaiban s a nevével összefüggő nagy történelmi eseményeket úgy is ismeri az olvasó, ez alkalommal csupán néhány vonást kívánunk fölhozni, melyek a vas kancellárt inkább mint magánembert jellemzik, hogy így némi bepillantást nyujtsunk ama hatalmas lélek világába, melynek titkos műhelyében a mai világtörténet gépezetének egyik legfőbb mozgó rugója lüktet.

Bismarck régi köz-nemes családból származott, mely azonban nem volt sem előkelő, sem vagonos. Atyja quietált lovas százados volt, ki pommeráni birtokain, — Schönhausen, Kniephof, Külz és Jarchelin — gazdálkodott elég hanyagul. Anyja azonban, Mencken titkos kabinet tanácsos leánya, nagy műveltségű, fenkölt gondolkozásu szellemes nő volt, ki polgári származásu levén, demokratikus eszméket táplált s e miatt, szépsége és előkelő modora mellett is, — melyek megnyiták előtte Berlin előkelő köreit, s szerepet juttattak számára ott — nem is tudott eléggé érvényesülni az arisztokrata társaságban. Az anya már gyermekkorában diplomatának szánta Ottó fiát, ki a házon kívül nyerte első nevelését, a Plamann-féle berlini nevelő intézetben, mely Pestalozzi elvei szerint volt berendezve s az önmagukban jó elvek tulhajtásával nem tett kedvező benyomást a gyermek kedélyére. Jahn, a német tornászát ünnepezt atyja, szintén tanára volt a hat éves kis Bismarcknak, s az előkelő növendék-sereg egész csatákat vívott egymással vezetés alatt, melyeknek harcosait a nagy német eszmék s a francziák iránti gyűlölet lelkesítették.

„Az udvaron álltunk — írja az intézet egy akkori növendéke, most magas állásu főúr Poroszországban, — midőn az utcára nyíló ajtó föltárult s Bismarck ur kocsisa, az akkor divatos hosszan lefőgő galléros köpenyben belépett, karján a hasonló köpenybe burkolt Ottóval, ki már akkor is erős, magas fiú volt s egész fejjel haladta meg a kocsist, — persze így karon tartva. Mi oda rohantunk, de Ottónak egy vonás se rándult meg az arczán, csak nézett ránk nagy komolyan, imponáló tekintettel. Tán már akkor sejtette, hogy egykor oly magasan állandó fölöttünk? . . .“

Bismarck később a göttingai egyetemre került, hogy ott a jogtudományokat tanulja. De ezt ugyan eredeti módon kezdte meg. Társait, a kikkel begyalogolta volt a Harz-hegységet, lakomára hívta meg. Mulattak aztán diákosan, ürült a palacz s mivel az üres palaczknak nem sok haszna van, biz azt kihajigálták az ablakon.

Másnap betoppant szobájába a pedellus levéllel a kezében. „Dominus de Bismarck citatus est . . .“ A felsőség tekintélyének hódolva, az ifjú muzsafi, úgy a mint volt, azaz kis gombasapkával a fején, hosszú hálóköntösben, lábán az „ágyunak“ nevezett nagy csizmával, kezében a hosszu német pipával, végigkíséri az iskolaszolgát az utcában, kísérve hatalmas vizslakutyájától. Belép a konzilium termébe, a kutya előre rohan s harczakész fenyegető pozitúrában oda helyezkedik az egyetemi bíró elé. Ez rémületen ugrik föl helyéről, elsáncolja magát az íróasztal mögött s vonalozt ragadva a kezébe, rákiált a belépő diákra: „Mit akar, uram?“

— Én? semmit! De ön mit akar? Ime „Citatus est Dominus“ — nos? — s oda tartja a papírt a bíró pápaszeme elé.

Az első, a mit a bíró akart, öt tallér volt az impertinens kutyáért s aztán, mikor ez ura parancsára a pad alá bujt, megindította a vizsgálatot in puncto — palacz.

— Item — mondá sok fogas kérdések előre becsátása után — item konstatálandó marad

még, miként történetelt, hogy a palacz az utcára került.

— No hát, kirepült.

— A palacz kirepülése ennelfogva, úgy látszik, valamely megelőző oknak volt okozata. Ezt fontos megállapítani. Miben állt hát az indító ok?

— Ej hát az izom-erőben, a kar izmainak röpitő erejében. Nézze, egyetemi bíró ur, tegyük föl, hogy itt ez a tintartó a kérdéses palacz, amott van az ablak —

A tintartó és az ablak között pedig volt a vizsgáló bíró feje. Természetes, hogy nem várta be az ad oculos demonstráció végit, hanem hóna alá csapva az aktákat, elmenekült.

A diák pedig hazatért. A himzett hálókabát magára vonta a szembejövő diákok mosolyát.

— Mit nevet? — kérde Bismarck a legelső.

— Natur! láthatja.

— Vigyázz magadra, Junge.

Az a Junge pedig, kivált a „dummer Junge“ olyan sértés, hogy a ki azt magán hagyja száradni, nincs többé maradása társai között. Ez vért kíván!

S Bismarcknak göttingai tanulóskodása alatt ilyen módon nem kevesebb, mint huszonhét párviadala volt s a Burschenschaftokban az volt mellékeve: „Achilles, a megsebesíthetetlen“, a mint hogy már a Plamann-féle intézetben „Ajaxnak, a harczkeverőnek“ neveztek. Pedig nem is mindig fogadta el a kihívást. Egyszer pl. azt állítá egy „conmiliton“, hogy az ember mindig mondja ki a meggyőződését. Bismarck erre is azt mondta, hogy „dummer Junge“. Mikor aztán eljöttek hozzá a segítők, átadott nekik egy írást, melyben kijelenti, hogy x. y.-t megsérteni neki szándoka nem volt, sőt inkább megfizetelné vele, követvén épen azt az általa vitatott princípiumot, hogy az ember mindig mondja ki a meggyőződését. Ő nem tett egyebet, mikor x. y.-t „ostoba ficzkónak“ nevezte.

Egyetlen egyszer sebesült meg arczban s annak most is megvan a helye. Efélekben illetékes bírák azonban azt mondják, hogy ez az egy seb sem esett „kommentmässig“, a hogy a bajvivási szabályok megkövetelik, tehát nem érvényes.

Az egész egyetemi pálya inkább zajos diákcsinnyekkel, mint tanulásal telt el. Bismarcknak később magán szorgalom utján kellett pótolni a mulasztást, hogy az államvizsgálatot (1835-ben) letehesse. Aztán pár évig apró állásokban hivataloskodott. Atyja halála után megválasztották „Deichhauptmannnak“ s mint ilyenre, ő rá tartozott a gátak és árterületek felügyelete, több mezőrendőri ügy s végre még az 1848-ki mozgalmas éveken a nemzetőrség begyakorlása is. A schönhauseni polgárőrség mintegy 200 gyalog és 60 lovas emberből állt. Ezek az exercizások igen kedélyesen folytak s midőn a berlini zavargásoknak híre ment, egy jámbor polgárkatoná előlépett a glédából s e szavakkal szólította meg Bismarckot: „Most már vezessen bennünket, kapitány, hadd vessünk véget annak a berlini szabadságnak“.

Bismarck sokat utazott Angliában, Franciaországban, Svájcban, sőt még — Magyarországon is. Midőn 1852-ben politikai küldetésben Bécsben járt, meglátogatta hazánkat is, melynek bája egészen elragadta, úgy hogy nevéhez innen irt leveleiben fölsőhajt: „Lelki furdalást érzek, hogy mind e sok szépséget te nélkül kell látnom“. Az uralkodó épen Budán időzött akkor s így Bismarcknak is ide kellett jönni, hol egy népünnepek is tanuja volt a budai hegyek közt, a hová a király is kirándult

udvarával. Pár nappal később zörgő fakó szekéren, alacsony szakmaulésan a magyar rónát is megtekinté s ekkor Szolnokról nejehez irt leveleiben híven elődja a látottakat s a Kecskeméttől Félégházáig és azontul Csongrádig s föl a Tiszán tapasztalt benyomásokat, e magyar szavakkal végezvén levelét: „Isten adiamék!“ a mi szerinte annyit jelent: „diesértesség az Isten“.

Két képként Bismarckot életének két legnevezetesebb pillanatában tünteti föl: Königrätznél és Sedannál. Amott Ausztriát, itt Franciaországot tiporta le politikája. Mind a két mozzanat a történelem s azért itt bővebben nem terjeszkedünk ki rá.

Bismarck, daczára hatvannegy évének, még mindig daliás alak, kivált ha lóháton ül. Ugy az osztrák, mint a francia hadjáratot többnyire lóháton tette meg s csak ritkán ült kocsiában. Páris bevételkor is lóháton jelent meg a városban, mikor is a nép fölsimerte, de nem demonstrált ellene. „Egy ember azonban — így beszélé maga a herceg — igen marcona ábrázatot vágott rám, mintha keresztül akart volna szurni a szemével. Egyenesen nekilovagoltam, ugymond, s tüzet kértem tőle, mire az meglepetve ugyan, de kifogástalan francia udvariassággal nyujtotta át égo szivarját.“

BISMARCK HERCEG MINT VADÁSZ.

A vaskancellár szenvedélyes vadász. Ebbeli nagy ügyességét a bécsi világiállítás idejében a schönbrunni vadászatok alkalmával is kitüntette, hol tíz grimmiszarvast ejtett el, s bizonyára eljett volna többet is, de úgy hozta magával az udvari etiket, hogy el ne ejtsen többet, mint Vilmos és Ferencz József császár.

Rendkívül ki van benne fejlődve a családiás érzék. Nem lehet annyira elhalmozva államügyekkel, hogy időt ne szakítson nejt bizalmasan értesíteni hogylétéről, viselt dolgairol. E levelek tele vannak gyöngédséggel, humorral s mindegyiknek az az alaphangja, hogy legjobb otthon, a szerető családi körben s hogy menynyire vágyik hátafordítani a közügyeknek, s elvonulni szerető családi körébe. Kivált leányát, Mária, szerette igazi atyai gyöngédséggel s csak nagynehezen bírt megválni tőle, mikor ez férjhez ment.

Idősb fia Herbert most harmincz éves, az ifjabbik Vilmos, — kit a házi körben csak „Bill“-nek szólítanak, huszonhét. Az öreg nagyra volt vele, hogy a francia háboru alatt mind a két fia megsebesült s ott nyomta a szalmazsákot s ép úgy nem kapott vizet, mint a legszegényebb em-

ber fia. „Magannak kellett vizet hoznom a gyámoltalanoknak“ — mondá egyszer, midőn a pont-á-moussoni tábori kórházban tett látogatásról beszélt.

Vilmosról, ki most bécsi útjában is elki-sérte, illetőleg ennek a francia hadjárat alatt viselt dolgairol beszélvén, egy alkalommal kedélyesen mondá: „Egy igen dicséretes tulajdonságot fedeztem föl benne: kiváló ügyessége van a sertésahajtsárságban. Egy requizició alkalmával kiválasztotta magának a legkövérebbet, mert az csak lassan bír menni s nem szükség attól tartani, hogy megszökik. Hanem mégis megjárta vele. A hősiég megejtett fogoly végre kifáradt s nem bírt tovább menni. Hát bizony nem volt más mód, mint keblére ölelni a zsákmányt és úgy vinni tovább. Én épen akkor értem oda. A fogoly francia tisztnek nem győztek eleget esudálkozni, hogy egy porosz tábornok leszáll a lováról s megölel egy közönséges dragonyost, a ki még alhoz egész sáros az imént czipelt teherrel.“

Ily kedélyes elbeszélésekkel szokta Bismarck mulattatni vendégeit, kiket u. n. „parlamentari estélyekre“ szokott házához hívni, hol barátságosan elcsevegnek, elmulatoznak egy-egy korsó sör mellett. Itt aztán bizalmas körben egészen feltárja lelkét barátainak s kifogyhatatlan többnyire a saját élményei elbeszélésében. Ép úgy, mint egykor Deák Ferencz, kihez fejkalkításra, sőt arczra is, kivált némely arczkifejezésnél, feltűnően hasonlít. Maga egy ily estély néha egy egész könyv megírására szolgált anyagot s azt gyűjtögetik is szorgalmasan, kivált a kik úgy találják, hogy a különben milliárdokban beszélő nagy férfi sokkal kellemesebb, mikor آدمákkal, szellemes aper-çukkel, érdekes epizódok elmondásával, a „történelem ez apróképzé-vel“ fizet.

—73.

Hitelné asszonyosság és kedves férje.

Korrajz. (Vége.)

A mint istenített bálványunk szemeink látára elpárolgott, mely sóhaj szakadt föl mindnyájunk kebléből, s e sóhaj nyomban siri csend követte. A siri csendet Tartozás ur harsány hangja törte meg: „Uram és hölgyeim, igazán sajnálnám, ha megzavartam volna kedélyes mulatságukat; kedves nőmet ez ntul én helyettesitem s legyenek meggyőződve, hogy mint házi gazda elkövetek mindent jó hangulatuk fentartására. Kérem, mulassanak tovább, jelenlétem csak azon egyetlen egy változást eredményezi, hogy mindaz, a mi e házban vagy önkön hitelen vásárolt s még fizetetlen tárgy van, el fog tűnni. Higyjék el, hogy ha csak az marad rajtunk, a mi igazán a miénk, mindjárt jobban érezhetjük magunkat, mert mégis csak borszató lehet folyvást idegen terhet hordozni magunkkal. Kedves nőmmel mi nagyon megértjük egymást s csak abban térnek el nézeteink, hogy ő bőven költekezik. Mikor aztán torkig van az adóssággal, azt az én nyakamra zudítja; természetesen találják azért önk is, ha egykissé összehuzom magamat, de ez korántsem zavarhatja meg a mulatságot. Kérem legyenek úgy nálam, mint otthon s mintha semmi sem történt volna“.

E pillanatban resecéges, ropogás hallzott mindenfelől a termekből, mi pedig úgy szalagáltunk összevissza, mint a csapdába került egerek. Azt hittük, földindulás van.

Tartozás ur dörgő hangja tulharsogott a rettentő robajon:

— Ne méltóztassanak megjéjdeni, a házbér ki van fizetve, csak arra kérem, sziveskedjenek szorosán a falhoz támaszkodni.

És valóban nem a ház ingott, csak a butorok

A Plamann-féle nevelő-intézetben.

Göttingában. — Az első idézés.

Utazás a magyar rónán.

A schönhauseni polgárőrség fegyvergyakorlatán.

A csatatéren.

Königrätznél.

Bismarck és Napoleon Selannál.

BISMARCK ÉLETÉBŐL.

PARLAMENTI ESTÉLY BISMARCK BERLINI PALOTÁJÁBAN.

Mária grófnő. A herceg neje.

Bismarck herceg.

Vilmos gróf. Herbert gróf.

BISMARCK CSALÁDJA KÖRÉBEN VARZINBAN.

keltek tánczra. Pamlag, asztal, szék csapatostul rohant az ajtókon kifelé, oly gyorsan, mintha gonosz szellemek kapkodták volna föl. A szőnyegek, függönyök összegombolyodtak s gurultak le a széles lépcsőzetten, aztán ágyak, szekrények, zongorák egy kissé lombhábban indultak a költöző butorsereg után. Nagyszerű vándorlás volt ez. Mikor a nagyobb tárgyak már kinn voltak, az edények, virágserepek, csészék, poharak, könyvek követék, egyik az ajtón, másik az ablakon, sőt némelyik a kéményen keresztül röpült kifelé. A kis márványszobrok, mint élő alakok másképp álltak körülünk, míg az ajtóra rátaláltak. Egy negyedóra mulva magunk maradtunk a puszta, üres teremben. Nincs olyan végrehajtó, ki ilyen pusztítást tudna véghez vinni.

— Ah! ez mégis boszantó! kiáltott föl több nő — hogy elhitette velünk ez a Hitelné, hogy ő özvegy, csúfol rászédett bennünket, hitvány család volt, hiszen még a legutolsó butor-darab sem volt az övé; mondhatjuk, ügyesen játszott szerepét... kalandornő és semmi más; kár volt bárátságunkra méltatni.

— Kérem, kérem hölgyeim — szólt kéréletlen hangon Tartozás ur — ne beszéljenek ilyen kíméletlenül az én szeretett hitestársam háta mögött, mert az ilyen lelketlen rágalom torkukra forrhat. Hiszen önök a költelezésben hűséges segédjéi voltak. Vagy tán nem lenne önök közül senki, a ki Hitelnével egy kézre dolgozna, magyarul szólva, vele egy lepedőn árult, egy malomban örölt?

Alig hangzottak el a kongó teremben Tartozás ur emez igéi, megint recsegés, ropogás hallzott, nem oly zajos, mint az imént, de e recsegést ropogás sürűbb, „jaj“ „óh!“ kísérette, melyhez sírás, majd nevetés csatlakozott. A mit csak számlára, költsön vagy hitelbe vetünk, lekívánczolt rólunk. Báronytopánokat a gonosz szellem huzta le s láttunk kicsinyke lábukat likas harisnyában, sőt a mi boszantóbb volt, nem egy büszke, ifjú táncos maradt alsó ruhában. A fehér keztyűk lepke módjára röpkedtek ki a terem ablakain, magokkal ragadva azokat a szép s drága ékszerkeket, gyűrűket, melyekre irigykedve tekintett a szegény sorsu ember gyermeke. Aztán foszladoztak a szivárványszínű selyemruhák s a büszke uri nő foltos szoknyában, csaknem meztelen lábbal kuczorgott egy szegletben, tenyérbe rejtve szegény-pírtól égő arcát. Egyszer csak egyik is másik is fölajdult, fejéhez kapott. Tartozás ur gonosz szelleme kibontották a hajzatot s azok a hitetlen vásárolt hajfonatok mint megannyi szárnyas higycék keringtek a levegőben s repültek ki az ablakon. A férfiak szintén megjárták. Óra és óraléncz, tárcza pénzestül, paróka, fehér mellény odahagyta gazdáját s elegyedett a vándorsereg közé. Hiába kapkodtak eszeveszetten a röpke tárgyak után, egyetlen egyet sem tudtak megkeríteni, mert mint higanysiklótt ki ujjai közül. Legjobban sajnáltam egy kaczer asszonyt, kit jegyese védelmezett, midőn drága sáljából a szellem kibontakoztatta. A nő jajgatott, kiáltott, hogy a vételár felét kifizette s ime e pillanatban a sál kétfelé vált, egyik fele rajta maradt, másika elvándorolt. Csak nézett utána tátott szájjal, hát egyszer szájához kap... mi történik? Őt foga repült ki ujjai között. Ezt már jegyese nem nézhette hidegen, ott hagyta magára szegényt a faképnél. Csak már legalább a fogát ne vette volna hitelbe!

Kászolódunk hazafelé. Szerencse, hogy még nem is szűkült, de az ám nem volt szerencse, hogy az est hűvös volt s ki tudja, hány finom elkényeztetett lábacsa hűl meg s náthával boszulja meg magát. Én is, más is megjártuk. Kalapomat hiába kerestem. Sok keresgélés után jutott eszembe csak, hogy árával még tar-

toztam. Alig maradt ott tíz felöltőny, a többi mind visszavándorolt az üzletbe vagy eredeti tulajdonosához. De mindez még csak kezdete volt a komédiának. Akkor kezdődött az igazi hád el-hád, mikor ügygel-bajjal szemlesítve kivánszorgottunk Hitelné asszonyság kastélyából. Azok a megruhátlantott delnök harsány hangon kiáltották kocsisaikat, hogy álljanak elő. S ime! egyiknek kocsija hiányzott; a lovak száma nélkül ott álldogáltak, másiknak kocsija volt ott, de kocsis és lovak Tartozás ur parancsára s varázshatalma következtében eltűntek. Pokoli zavar mindenütt. A város előkelő delnői s urai gyalog, nagy részök nem igazó, de nevetéses pongyolában siettek hazafelé, erősen elhatározva, hogy többé sohasem teszik be lábukat Hitelné asszony palotájába, nem, még ha üveges hintó küldenének is értök.

Még ekkor sem volt vége Tartozás ur tréfás mulatságának, sőt most kezdett csattanni amugy igazában az ostor. A mint a vendégek egyenkint szállingóztak hazafelé, az utcán fekete ruhás trombitások trombitáltak s harsány hangon kiáltották: „Adatik tudtul minden emberséges embernek, hogy Tartozás ur ő méltósága városunkat megtisztelte becses látogatásával.“ E hirdetésre a nehézkedés és suly törvénye megszűnt létezni. Minden, a mi csak hitelre készült vagy vásároltatott, a mint fentebb leirtuk, szárnyat öltött, megkezdődött városzerte a bábeli zűrzavar. Házak tetejei emelkedtek föl, téglák mállottak szét, ablakok, ajtók, butorok röpkedtek szerteszét. Családok, melyek a legkedélyesebben épen reggelhez készültek, azon vettek észre magokat: hogy a pinczegádorba jutottak. A ház elvándorolt előlül, mert sok volt rajta az adósság, vagy ára ki sem volt fizetve. Én kétmeletes házban laktam. Szerencsémre háziasszonyom apjától örökölte s nem volt rajta teher; butorait is kifizette; minthogy azonban a péktől s mérszárósfól rendes szokása szerint csak kretára hordatott, semmiféle harapnivalót nem találtunk az egész háznál.

Az utcán egyre kiáltották: „Tartozás ur megérkezett!“ A szegedi árvisz ismétlődött városunkban, mert hiszen alig találkoztam ember, a kinek egy vagy más adóssága nem lett volna. De legtöbb dolguk s bajuk a kereskedőknek akadt. A hitelle vásárolt cikkek seregestül tódultak be a boltokba, hogy elfoglalják az őket megillető polezo:at, mig ellenben a hitelben vásárolt cikkek a polezo:król legráltak. E végveszély alkalmával táviratokat óhajtottam volna tudósítani a fővárosi rendőrséget, hogy jönne segélyünkre, de mivel épen egy héttel ezelőtt kölcsönöztem barátomtól tíz pengőt: a pénz is ellillant tárczástul; adósságot kölcsönözni lehetlenség volt... egy barátom át is nyújtott ötven krajczárt, de a mint hozzákaptam, Tartozás ur gonosz szelleme ráfuvallt a pénzre s az úgy eltűnt, mintha pára lett volna. E bábeli zűrzavarban csakis a napszámok jártak jól, azok, kik napról napra kézi munkájukból éltek, azok, a kiknek hitelök nem lévén, adósságot sem vehettek föl. Ah! mennyire irigyeltük sorsukat!... az, a kinek százezer forintig terjedő hitele volt eddig, szegényebb, nyomorultabb a napszámossal, a kit Tartozás ur nem kintott.

A város romjai között sírva, jajgatva kóboroltunk, azt hitte mindenki, hogy elérkezett a világ vége.

Most azt várnák önök, ugy-e bár kedves olvasóm, hogy e korrajzot ez igéikkel zárjam be: „és mikor mindezeket végignézem, fölébredtem“. Ne higycék, lett légyen bár e rajz szeszélyes álom tréfás szövevénye, Tartozás ur és Hitelné asszony nem pusztá agyrém. Köztünk járnak-kelnek... a szép asszony csábit, lépve vezet... Tartozás ur pusztit s kiábrándít, de

mindkettőtől megmenekülhetünk, ha a készpénzzel való fizetést fogadjuk el szilárd elgyanánt.

K. T. K.

Minden úgy van jól, a hogy van.

Vége-hossza nincs a szónak: Panaszokznak, zúgolódnak. Kiabálnak ezer nyelven Isten ellen, világ ellen. Keserűség száll a porba, Levegőbe, csillagokba... Balga ember, ülj nyugodtan! Minden úgy van jól, a hogy van.

Ugy-e fáj, hogy a beesület Dija: koldusbot, feszület. Keserít, hogy a szerencse Rá se néz az érdemesre, Sugarait a gazokra Tékozolva pazarolja... Balga ember, ülj nyugodtan! Minden úgy van jól, a hogy van.

Nem tetszik, hogy *milliókat* Kedve szerint *egy igazgat*. S egy miatt foly szakadatlan A köny és vér patakokban. Átkozod a zarnokságot, Siratod a szabadságot... Balga ember, ülj nyugodtan! Minden úgy van jól, a hogy van.

Azt sem érted, hogy az isten Sok emberhez mért kegyetlen: Mi öröme telik abban, Hogy e földön annyi vak van, Annyi sánta, siket, néma, Hülye, örült, csonka, béna... Balga ember, ülj nyugodtan! Minden úgy van jól, a hogy van.

A halál se tetszik, látom; Pedig meghalsz, jó barátom! Bekaparnak egy gödörbe, Ott is hagynak mindörökké. És azután elfelednek... Ez jutalma életednek. Addig is csak ülj nyugodtan: Minden úgy van jól, a hogy van.

Pósa Lajos.

A bányászok biztonsági lámpája.

Tudjuk, hogy a *világító-gázt* (hidrogén-bicarbonat) zárt edényben magas hőfokra melegített köszénből szokták kifejtetni; de nem oly általánosan ismert tény talán az, hogy a köszén minden melegítés nélkül, természetes állapotában is, nagy mennyiségű gázt párolog ki, mely természeti sajátságára nézve keveset különbözik a fentemlített világító-gáztól. Ezt a száraz destillatio vagy természetes kiparólgás által ellillanó gázt *mocsár-gáznak* és *bánya-légnek*, a francia bányászok *grisou*-nak nevezték el, s vegytanilag egy neme ez a *szénhidrogén* első rangu vegyületnek (hidrogén protocarboxat), melyben a széneny sulváránya a legegyszerűbb, míg a világító gázban a szén-elem kettős sulvárányban van vegyülve. A bányalég is gyűlékony, csak hogy nem ég oly tiszta fehér lánggal mint a világító gáz; a köszénbányákban képződik, s ha közönséges légköri levegővel $\frac{1}{2}$ egész $\frac{1}{2}$ rész arányban vegyül, mint a *durrano lég* erős robbanás közt ég el.

A köszénrétegek üregeiből gyakran előkíphető többnyire mocsárgázas légszeg fejlődik el, mely a bányákban lévő levegővel vegyülve nagy csattanással (explosio) gyulad meg, s a legnagyobb szerencsétlenségeket szokta előidézni. Sok ezer bányász és bányahivatalnok esett már áldozatul a *grisou*-nak, mely mint a Lernai tavak mesés hydrája (talán nem is volt az egyéb a mostani mocsárgázánál) végtére csakugyan megtalálta legyőző Herkulesét.

Stephenson György már gyermekéiben gyakran volt szemtanuja ily szivszakgató jeleknek, melyek mély benyomást gyakoroltak

a fiatal bányász nemese érdeklébe. Egy, az övéhez hasonló kedélyhangulattal, termékeny észszel s vizsgáló szellemmel bíró egyéniség nem is maradhatott közönyös, sem télen munkatársai ily rémitő nyomoru helyzete iránt, s minden új szerencsétlenség ösztönül szolgált neki, hogy óvszert találhasson szenvedő embertársain segitén.

A killingvorthi bányában, akkoriban 257 kilométer összes hosszúságú galleria volt kiásva s lehet képzeln, mily rémitő aggály közt dolgoztak a bányászok, s hogy magára Stephensonra is mint gépészre mily szomorú kötelesség várt, mikor naponként körutját téve, égőlámpával kezében, a legmélyebben fekvő s legveszélyesebb bányarészekbe kellett behatolnia. De az emberi szorgalom s tudomány nem volt képes segitni ily szerencsétlen helyzetben, melynek természetesen a köznyomor s elesőség volt a következménye, minthogy a bányatulajdonosok még századrészt sem aknázhatták ki a köszénnek, melyet egyenlő munkaerő mellett rendes körülmények közt várn lehetett volna.

1814-ben Stephenson hivatalában lévén, egy gyerek hírül hozza, hogy a bánya egyik távollevő részében a *grisou* meggyuladt. Rögtön a helyszínére szalad, s a veszélyben forgó bányászok megmentésére a kut-akna fenekére szállítja magát. Ott mesz, kő, téglá s egyéb építkezési anyagokat találva, bátorító szavakkal: „utánam, ki életet szereti“, új erőt önt a kétségbeesettek keblébe. Csakhamar forr a munka s kőfal emelkedik, melylyel a bánya meggyuladt részét teljesen elzárják, hogy a tűz tovább ne harapózhassék. Ez erélyes magafóltalálás következtében sikerült elfojtani a tüzet egyetlen emberélet áldozata nélkül. Ez s más hasonló esetek mindinkább ösztönözték Stephenson, kitűzött célja elérésére: hogy módot találjon az ártalmas gáz föllobbanásának megakadályozására.

Már 1815 augusztus havában — mintegy három hóval Davy föltalálása előtt, — Stephenson elég konkrét alakot adott volt eszmének, hogy egy biztonsági lámpát készítsen, melyet minden veszély nélkül éve lehessen tartani a bányákban. Az első kísérletet azzal ugyanazon év október 21-én tette meg a killingvorthi bányafőfelügyelő Wood Miklós és Modie alfelügyelő jelenlétében, kik illő távolságba hátramaradván, bámullattal szemlélték a merész kísérletet s nem győztek a jeles gépészt figyelmeztetni, hogy ne kockáztatná olyan hosszú ideig becses életét. De Stephenson teljes meggyőződést akart szerezni többi izbeli próbák által, hogy a világító lámpa bármily helyzetben s a gázzal bármily arányban telített légben egyenlő biztossággal alkalmazható a köszénbányákban. Mibelyt a lámpát a köszénrétegek üregeihez tartotta, honnan a gyűlékony gáz nagyobb mérvben toluhatott a bánya levegőjébe, a gyertya erős lánggal kezdett égni, míg végre teljesen minden robaj nélkül elaludt. És itt megjegyzendő, hogy a bátorság ezen neme minden bizonynyal bámullatott, mint a vezerszóra tömegesen rohanó katona fölzigetott merénylete! — Így találta fel Stephenson a biztonsági lámpát, mely nem csak a killingvorthi, hanem a világ minden bányázaait egyenlően érdekelte.

És miben állott e nagyszerű találmány? Egy hengeralakú sűrű kerék lyukacsos lámpából, melynek fenekén a közönséges viaszgyertya vagy olajméces égett; és azon egyszerű fizikai észleleten alapult, hogy a láng nem tud behatni egy kicsiny átmérőjű ereszöbe, mint azt alább indokolni fogjuk.

Ugyanazon időben, mikor a killingvorthi bányász, minden természetani tudományos ismeret nélkül, ily jól sikerült kísérleteket vitt véghez a veszedelmes *grisou* legyőzésére, más bányatulajdonosok közgyűléseket tartottak hasonló czél elérésére végett. Egy ily meeting az 1815-ik év ősz elején elhatározta, hogy a nehéz feladat megoldását a híres Davy vegytanára bízzák. A modern vegytan alapítója ily módon fölkeretvén, miután különböző bányákat s ezek közt a new-castleit megvizsgálta, november 9-én a k. akadémián előtt egy nevezetes értekezést tartott, a bányák kivilágításáról s a bányákban kifejlődő veszélyes gáz természetéről. Előadta, hogy ha például az égő gyertya lángjára sűrű sodronyhálót tartunk, a láng nem fog áthatolni a háló lyukain vagy jobban mondva, a „láng fölötté elalszik“, mert a „fém a hőt gyorsan elvezeti és ezért a lángot lehűti“ a mint ezt most természettanaink tanítják; hasonlóan ha a gyertyát eloltjuk s a sodronyháló fölibe égő gyufát tartunk, a lég meggyulad fölötté s mindaddig fog égni, míg a háló lyukain gyertya gáz megyen át, a nélkül azonban, hogy a hálón alól föjjön a láng.

A Davy biztonsági lámpája tehát nem egyéb egy hengeralakú sodronyhálózatnál, melyen az égő gyertya lángja nem mehet keresztül, hogy a külső léget föllobbantsa, ez pedig szabadon bemehet a lámpába, hogy ott a lángot élesztesse s a világitást nevelhesse, ép úgy mint a Stephenson lyukac os lámpájánál láttuk. Davy találmányát mindjárt köz elismerés követte s a bányabirtokosok, kik az által nagyban érdekelve voltak, jutalmul kétezer font sterlinget, azaz 50 ezer frankot ajándékoztak a híres vegytanárnak.

De a killingvorthi bányászok Stephenson sem felejtették el s meetinget hirdettek, melyben a legelőkelőbb bányatulajdonosok vettek részt. Közel 30 ezer frank gyűlt össze a halhatatlan gépész jutalmául. Ezenkívül a munkásosztály filléreiből csinos összegeke is alakult, melynek árán szép ezüst kronométer órákat vettek neki emlékül. Ez utolsó ajándékot, Stephenson, mint munkatársai emléket, mindig a legnagyobb kegyelettel őrizte, s számos kitüntetési jelvényei közt az ezüst zsebóra mindig az első helyen díszlett.

De lehet-e, mondja valaki, mindezen részletes elbeszélést történelmi adatok gyanánt tekinteni? Annyival inkább, mert tanáraink általánosan Davy-t tartják a biztonsági lámpa föltalálójának s úgy tanultuk mi is. Nem csak lehet, felelünk mi, hanem tudjuk, hogy mint olyanok foglaljanak helyet a tudomány történetében, nemcsak az *igaz*-nak az érdekében, hanem az ismeretes latin mondas: „uni cuique suum“ elvei következtében is. Senki sem fogja azért kisebbiteni a hirneves vegytanár érdemeit, ha az igénytelen killingvorthi bányásznak is megadják a magáét, kit bizonyosan a természetbúvár soha meg nem említett volna, ha későbbi halhatatlan fölfeledezei által, gyermekkora tanulmányozását érdekessé nem teszi a világ előtt.

Bodola Lajos.

A BÉGUM ÖTSZÁZ MILLIÓJA.

VERNE GYULA REGÉNYE.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET.

Családi ügyek.

Oly keveset foglalkoztunk elbeszélésünk folyamában történetünk személyeinek családi ügyeivel, hogy teljesen indokoltak véljük, ha az utolsó fejezetben főleg csak azokkal foglalkozunk.

A doktor minden eszményisége mellett sem volt annyira elfoglalva az egyetemes emberiségi érdekekkel, hogy az egyéni érdekek iránt is a kellő érzék hiányzott volna benne. Azonnal észrevette, hogy utolsó szavai egyszerű halotti halványaságot idéztek a Marczell arcára. Szemei fürkészve keresték az ifjú szemében e hirteleni változás indokát. Az öreg orvos hallgatva kémlte a fiatal mérnök arczkifejezését s talán azt várta, hogy ez törje meg a csöndet és adjon magyarázatot. De Marczell, visszanyervén önuralmát csakhamar, arca is visszanyerte természetes színét s nyugodtan látszék várn, hogy az öreg folytassa a megkezdett beszélgetést.

Sarrasin tudor, talán neheztelve, hogy a fiatal ember oly hamar visszanyerte nyugalmát, türelmetlenül lépett hozzá közelebb s mintha önkénytelenül, orvosi gyakorlatla megszokott mozdulatával, üterét akarná tapintani, megragadta az ifjú kezét.

Marczell hagyta őt, nem is adva számot magának az orvos szándékáról; s miután ajkait szóra nem nyitotta, Sarrasin tudor kezdé ismét beszélni.

— Kedves Marczell, majd később folytatjuk tervezgetéseinket Stahlstadt jövőjéről. De ha az

ember a közjóval s mások üdvével foglalkozik is, szabad a mellett azok javára is gondolnia, a kiket szeret, a kik hozzá legközelebb állanak. No's, eljöttnek találok em időt, elbeszélni előtéd, hogy egy fiatal leány, kinek nevét — ha ki nem találná — azonnal meg fogom mondani, mit felett kevéssel ezelőtt az apjának és anyjának, a kiktől egy év alatt már majdnem huszadikszor kérték a kezét. E kérések nagy része oly emberek részéről jött, a kiket a legkövetelőbb szülők is elfogadhatónak találtak volna s a fiatal leány mégis nemet, mindig csak nemet mondott.

E perczen Marczell, kissé mohó mozdullal, kiszabadította kezét az orvos markából. De mivel ez már eléggé megnyugtatta érezte magát betege üterének állapota által, vagy mivel nem gondolta, hogy a fiatal ember kezeivel együtt bizalmát is megvonja tőle, nyugodtan folytató elbeszélését, mintha e közbejött kis eseményt észre sem vennie.

— „De végre is, mondá leányának az anya, mond meg legalább az okát folytonos visszautasításaidnak. Jó nevelés, gazdagság, tisztas állás, természeti előnyök, — minden föltalálható kérdőidben. Miért e szilárd és határozott tagadás részedről, a nélkül hogy a dolgot ugyszólván fontolóra is vennéd? Mäskülönben nem szoktál ily határozott lenni tetteidben.

„Az anya e sürgetéseire, folytatá az orvos, a kis leány végre kénytelen volt a nyilatkozásra, elszánni magát s miután nyílt lelki és egyenes szívu teremtés, ha már szólnia kelle, minden félreértést kizárólag szólt, ekképen:

„Ép oly őszinteséggel mondok nemet, kedves anyám, a mily őszinte igent mondanék, ha szívem igenre sürgetne. Egyetérték veled abban, hogy eddig jelentkezett kérdim nagy része, különböző tekinteteből, elfogadható lett volna. De azonfelül hogy azt hiszem, hogy e kérés legnagyob részé a város leggazdagabb örökösőjének szóltott inkább, mint csekély személyemnek, s hogy e meggyőződés épen nem alkalmas arra birni engem, hogy igent mondjak, — miután kívánod, megmondom neked, hogy e kérés egyike sem az, a kit én vártam, a kit még most is várok; s fájdalom még azt is is hozzá kell tennem, hogy még igen soká kell várnom, ha ugyan valaha is jelentkezni fog.

„Hogyan, küsszony, — kiálta föl az anya megütődve, — e szerint kegyed —

„Nem fejezte be a mondatot, mivel nem tudta tulajdonkép, miként fejezze be; s zavarában ferjéhez fordult, mintegy segítségül hiva őt leányával való vitájában.

„A férj azonban, vagy mert nem akart a vitába elegyedni, vagy mert azt akarta, hogy az anya és leánya közt valamely jobban tisztába jöjjon a dolog, mielőtt ő beleegyelednék, úgy tett, mintha nem értené neje pillantásait; míg a fiatal leány, kipirulva zavarában s tán egykissé a a haragtól is, hogy nem akarják megérteni, hirtelen elhatározta magát, hogy még világosabban nyilatkozzék.

„Mondtam már, kedves anyám, hogy a kérés, a kit én vártam, talán soká fog váratni magára, sőt az sem lehetetlen, hogy soha sem fog jelentkezni. Hozzá teszem, hogy ha késlekedése örökké tartana, az engem sem meg nem lepne, sem nem sértene. Szerencsétlenségemre, mondják, nagyon gazdag vagyok; ő pedig nagyon szegény. Azért nem lép fel a kéréssel; az ő feladata — várn.

„Miért nem a miénk, őt megkérni! szót közbe az anya, talán azért, hogy leányát valami helytelennek a mondasában megakadályozza.

„Ekkor szólt közbe a férj:

„Kedves barátném, mondá gyöngöden megfogva mindkét kezét nejének, — ha egy

anya, a kit leánya méltán megszokott orákulum gyanánt hallgatni, éveken át mindig magasztalólag szól egy derék, csinos fiatal emberről, ki majdnem a család tagja, ha minden alkalommal kiemeli annak esztét és jellemét s érzékenyülve szól gyöngéd figyelme és előzékenysége apró jeleiről, az olyan anyai aztán ne csodálkozzék, ha leánya is megszerezi azt, a kit apjától és anyjától mindig csak dicsérni hall; hiszen ha nem tenné: kötelessége ellen vétene.

„— Ah, atyám! kiálta ekkor a fiatal leány, anyja karjaiba vetve magát s annak keblére rejtve piruló arczát, — ha kitaláld titkomat, miért kényszerítettél beszélnem?

„— Miért? kérdé atyja; hát azért a gyönyörért, hogy halljam beszélni szivedet, kedves kicsikém, hogy meggyőződjem, vajjon nem csalódtam-e, hogy megmondhassam neked magam és anyád nevében, hogy helyeseljük hajlamodat, hogy választásod a mi óhajításainknak felel meg, s végre hogy megkíméljem azt a derék, e szegény ifjút, a kiről szó van, hogy ő lépjen föl azal a kéréssel, melytől érzékeny önérzete visszariad. Ugy van, magam fogom őt megkérni neked, mert szívében csak oly világosan olvastam, mint a tiedben. Légy nyugodt! az első kínálkozó jó alkalommal meg fogom kérdezni Marcelltől, ha nem volna-e kedve — vejemmé lenni?

Sarokba szorítva e váratlan támadás által, Marcell ugy fölegyenesedett, mintha rugót nyomtak volna meg a talpa alatt. Oktáv némán szorította kezeit, míg apja beszélt. A fiatal elzászi halvány volt mint a halott. De nem ez-e a boldogság színe is, mikor az oly váratlanul rohan meg, hogy azt sem kiáltja: Vigyázz!

Frankváros megszabadulva minden aggodalomtól, békében élve szomszédjaival, jó igazgatás alatt, boldogan, — hála lakói bölcseségének, a legnagyobb virágzásnak örvend. Boldogsága, melyet oly jól megérdemelt, nem támaszt irigyeket; ereje tiszteletet parancsol a legharciasabbaknak is.

Az Aczél-város, azelett csak egy felemes gyártelep, a rombolás műhelye s Schultze ur vaskeze alatt, a Bruckmann Marcell vezetése alatt szerencsésen kibontakozva pénzügyi zavaraiából, a leghasznosabb iparágak kimeríthetetlen termelőjévé változott át.

Marcell már egy év óta boldog férje Sarrasin Jankának, s egy kis fiu születése betetőzte boldogságukat.

Oktáv derekasan aláadta magát sógora vezetésének s jobb keze neki minden kezdeményében. Nővére őt egy kedves barátjával igyekszik összeházasítani, a ki a mellett hogy csinos, eszes és erélyes is, s így teljes biztosítékot nyújt Oktávnak minden visszaesése ellen a könnyelműségbe.

A tudor és neje óhajításai beteltek, s hogy mindent elmondjunk, ők a boldogság és dicsőség tetőpontján állanak, ha a dicsőség valaha csak legkisebb részét is képezte volna vágyaiknak.

S most már bizton lehet állítani, hogy a jövő a Sarrasin tudor és a Bruckmann Marcell kezeiben van s hogy Frankváros és Aczélvár, — e minta-város és minta-gyártelep — példája nem fog gyümölcstelenül maradni a jövőendő nemzedékekre nézve.

Franciaiából

Szász Károly.

Egyveleg.

Az elfoglalt embereknek, kiknél látogatók gyakran alkalmatlankodnak ajánlható azon eszes amerikai terve, ki hivatalos szobájában phonographot

tart készletben s midőn el van foglalva, folkéri látogatóit, hogy a phonographba mondják el dolgaikat s ő alkalmas időben majd megszólaltatja azt.

Egy ravasz bagoly a francia keleti vasuton foglalt állomást már 15 év óta Troyes mellett. Mesgrigny és Romilly között mindenkor helyet foglal a gép mellett s midőn a vonat a bokrokhoz érve az apró madarakat fölriasztja, hirtelen reá rohan zsákmányára. Ha elszalasztja őket, ismét visszarepül a vonatra s várja a következő alkalmat. A vasuti személyzet több ízben igyekezett a madarat leszoktatni e helyről, de haszталanul.

Az üdvözlő lövések helyét újabban a torpedók elsütése kezdi fölvaltani. Nemrég New-Yorkban egy idegen admirált, ki a hajóállomást meglátogatta, 11 torpedó elsütésével üdvözölték.

A zsidók jelenleg körülbelül oly számmal vannak a világon, mint Dávid király korában, azaz 6—7 millió. Ebből Európára közel öt millió esik, Ázsiára 200,000, Afrikára mintegy száz ezer, Amerikára jóval több mint egy millió. Az európai zsidók közül felénél több (2,621,000) lakik Oroszországban, 1,375,000 Ausztria Magyarországon, a többi egyes országok közt oszlik meg. Legkevesebben vannak a pyrenei és skandináviai félszigeten. Az afrikai zsi-

BOLDG CSALÁD.

A BÉGUM ÖTSZÁZ MILLIÓJA.

dók legnagyobb része Algírban s a partokon él. Palaestinában mintegy 25,000 van, Jeruzsálemben él 7000 mohamedán, 5000 keresztény és 13,500 zsidó, de ez utóbbiak német, spanyol s arab zsidókra oszlanak meg. Az Egyesült-Államokban igen sokan vannak, magában New-Yorkban 30 zsinagógájuk van.

Amerikai arisztokrácia. New-Yorkban az előkelő körök elhatározták, hogy egy „élite-könyvet“ készítenek, melybe mindazon egynémet nevet bevezetik, kik az „előkelő“ körökben megfordulhatnak s azokat, kiknek nevének s könyvének nem lesz, nem eszik be a salonokba.

Az özvegy férfiaknak Franciaországban nem nagy keletük van a hajadon leányok előtt. Statisztikai adatok ugyanis azt mutatják, hogy minden 100 házasság között csak 8 van olyan, mely özvegy férfiak és leányok között kötöttet, holott e szám Európa minden más országában nagyobb. Így Olaszország több mint 10, Németalföldön és Poroszországban 11, Ausztriában 13, Svájcban pedig 17 leány megy özvegy férjhez azalatt, míg a 100 nőtlen ifjunak nyújtja kezét. Az özvegy asszonyok dolga sem áll jobban, sőt rosszabbul, mert csak 4 házasság esik azalatt özvegy nő és nőtlen férfi

között, mialatt 84 leány megy nőtlen férjhez. Ellenben minden 100 házasság közül 4 esik olyan, mely özvegy férfi és özvegy asszony között kötöttet.

A vadak pusztítása. Indiában 1877-ben nem kevesebb mint 19,695 ember lett a vadak áldozata, még pedig: 819-et tigrisek, 200-at leopárdok; 85-öt medvék, 564-et farkasok, 24-et lyenák, 46-ot vad elefántok, 1180-at egyéb vad emlősök s 16,777-et kigyók öltek meg. Azonkívül 53,000 házi állat vészelt el a vadállatok körme alatt. Az emberek viszont 22,851 vad emlős s 127,295 mérges kigyó elpusztítása által álltak boszut. A mérges kigyók különben igen gyakran használtak gyilkoló eszközökül s nem ritka eset, hogy az ágyban rejtik el s a kellemetlen házastársat így egy kis csipesszel a másvilágra szállítják.

A mexikói nagy vulkán Orizabát, mely 5925 méternyire fekszik a tenger színe fölött, nem rég két vezető és három munkás kíséretében megmászta Albaiza pueblai polgár. A vulkán 1850-ben mászta meg először Müller báró; ez év február havában a mexikói miniszterium által kiküldött expedíció iparkodott följutni, de siker nélkül, mignem Albaiza lett az első, ki gyalog fölmászott a csúcra iszonyú fáradságok közt, mert a megfúlás veszélye folyvást fenyegette a társaságot, melynek még borzasztó viharral kellett megküzdenie. Leírhatatlan kilátás tárult a merész hegymászók elé. A vulkán örökös hó és jég borítja, s a hegy-mászók csak úgy haladhattak előre, hogy 7000 lépést vágtak a megfagyott hóban. Midőn vízszatártek, a hőmérő 12 fokot mutatott zérus alatt.

Az atlanti tengert egy dán nejevel 18 láb hosszú ósnakban akarta keresztülmenni. Ot hóra látták el magukat élelemmel s más szükséges szerekkel. Azonban a rossz időjárás miatt a dán utas neje Goldsmithné igen rosszul lett, a tenger elrontotta az élelmi szerek nagy részét, úgy hogy hat heti utazás után örömkre szolgált, hogy egy Liverpoolba menő gőzös fölvette őket.

A tengerek nagyságáról és mélységéről egy tudós hollandi nagy gondal készített művet adott ki. Az atlanti tenger felülete a szerint 76,951,740 négyzetkilométer, az ind oceán 73,800,373, a csendes tenger pedig 158,201,409 négyzetkilométer. Az atlanti tenger közepi mélysége 3681, az indiai 3344, a csendes tengeré 3887 méter. E szerint az atlanti tenger víztömege mintegy 283,290,605 köb kilométer, az indiai tengeré 246,815,070, a csendes tengeré 614,920,900. Egy köb kilométer ezer millió liter vizet foglal magában. A beltengerek felülete 50,625,860 négyzetkilométer, mélysége átlag 1348 métert tesz; vízmennyisége e szerint 108,597,809 kilométer. A földközi tenger felülete 2,885,522 négyzetkilométer, mélysége 1339 méter; vízmennyisége 3,863,415 köb kilométer. Egészben véve az összes tengerek, oceánok felülete 366,506,106 négyzetkilométert tesz, közepmélysége 3448 méter s köbtartalma 1260,178,486 köb kilométer. Az óriási víztömeg 15 ezer billió tonnát képvisel, minden tonnát ezer kilogrammra számítva.

A heliographikai jelzéseket, melyeknek a zulu háboruban oly nagy hasznát vették, most Woolwichban komolyan tanulmányozzák s a vidéken egész a kristálypalotáig több állomást szerveztek. Mindentől úgy látszik, hogy jövőre ennek nagy sikere lesz.

A Montblancot át alagutat akar készíteni a francia kormány s egy savoyai mérnököt már megbízott tervek készítésével.

Az angol utasok Svájcban a jelen évben sokkal kevesebb számmal jelentek meg, mint az előtt, azonban mintegy 20 millió forint készpénzt költöttek el. A német utasok száma 350,000 körül volt s habár hosszabb ideig tartózkodtak itt, kiadásai jelentősen csekélyebbek voltak, a németek fejenként 20, az angolokra 80 forintot lehet számolni. A Svájcban a jelen nyár alatt megfordult utazók számát 1,400,000-re lehet tenni.

Athen városa elhatározta, hogy egyik főutcajait tisztelete jelül Gambetta-utazának nevezi el.

Kabul város.

Az afgán háborút pár hó óta már befejeztnek gondolta mindenki s ugy látszott, mintha a béke és nyugalom Ázsiának e vidékén hosszabb időre helyreállt volna. Csak látszott. A kabuli vérengzés ismét az afgánok hazája felé fordítja a közfigyelmet s mindenki tudja, hogy a hamu alatt még ég a parázs s előbb-utóbb elkerülhetlenül ki fog törni újra a harc az angolok ellen.

Nem lehet különben az angolokat sem teljesen kimenteni. Régibb szomorú tapasztalatok, két vérengzés 1841-ben és 1842-ben, a kabuli nép folytonos gyűlölete az idegenek iránt, nagyobb óvatosságra taníthatták volna őket. Kabul, Afghanisztán fővárosa, az igazhívó mohamedánoknak Bokhara mellett Közép-Ázsiában a legjelentékenyebb helye, az utcákon minden lépten lehet molahkkal és dervisekkel találkozni, mecsetjei között több szentség hírében áll s lakosai az anyatejjel együtt szívják be a fanatikus gyűlöletet a gaurok iránt. Kabul városa ily okok miatt hosszas ideig székhelye leend a forradalomnak s az angolok ezért komolyan terve-

Kabul város Ázsia e vidékén a legjelentékenyebb kereskedővárosok közé tartozik. Gyümölcsök s indiai áruk nagy mennyiségben fordulnak meg piacán, Bokharával és Kandaharal igen élénk összeköttetésben van Minden árucikk számára külön bazárok léteznek s ezen kívül volt egy „Kukut“ vagy „Karkuk“ nevű nagy általános bazár is, mely oszlopokra építve mintegy 200 öl hosszúságú volt. E bazárt azonban 1842-ben lerombolták s az új épület már nem oly jelentékeny, mint a régi volt. A város nevezetességei közé tartoznak a nagy számmal létező kifőző boltok. A lakosság nagy része ugyanis nem készíti otthon eledeleit, hanem a boltokban vásárolja, melyekben ezenfelül nagy számmal készítenek a különféle eledeleket s édeségeket eladásra. Messze földön ismeretes, hogy Kabul városában olesón és igen jól lehet élni s gyümölcsből, édességből és forralt szeszes italokból álló eleségeit más országokba is elviszik. Nevezetes még a városban a sok szép kert, melyek közt nem egy, különösen Timur király kertje s a Baber császár sirja körül fekvő liget a város lakóinak kedvenc sétahelyül szolgál.

bizhatlanságát az angolok irányában, komoly veszélynek van kitéve. Mint fennebb említettük is, az angolok a régi duran várost Kandahar akarják Kabul helyett az ország fővárosává tenni. S a nagy harcok után, midőn Afghanisztánban az orosz és angol befolyás között végleg el lesz döntve a koczka, nem lehetetlen, hogy e szép ázsiai város is hanyatlásnak indul.

John Bull — mindenütt.

Már az igaz, hogy a nagy britt birodalmat kormányozni — majd olyan nehéz, mint az osztrák-magyar monarchiát.

No mert hogy összekuszált tiz külön gombolyagot fölfejteti egymásután csak mégis könyvebb, mint ha e tiz gombolyagot is egybekeverik?

Ennél nehezebb még csak az egy nemzeti színház igazgatósága — volt, mielőtt tudnánk b. Podmaniczky Frigyes még föl nem volt találva. (Miert is nem teszik meg őt kanczellárnak? Hát ha ott is olyan csodát mivelné, mint a nemzeti színházban?)

KABUL, AFGHANISZTÁN FŐVÁROSA.

lik, hogy a székhelyet a szintén tekintélyes Kandahar városába helyezték át.

Jelenleg azonban Afghanisztán városai között egy sines, mely Kabullal versenyezhetne. Maga a természet dusan áldotta meg. Hatezerháromszáz lábnyi magas fensíkon fekszik a jelentékeny Kabul folyó két partján. Délről s nyugotról magas sziklás dombok veszik körül, melyek tetejéről a város valóban füstölő képet nyújt. Azon utazók, kik Dsellalabad felől közelednek a város felé, midőn átjötnek Khurd Khabul és Inguluk kopár szorosain, mintha az ígért földjére léptek volna, megbívnak állanak meg az afgán főváros láttára.

A Kabul folyó keresztül megy a városon, négy hid vezet át rajta s ezek egyike a Kizilbash városnegyedbe vezet, melyben külön perzsa eredetű s az európaiak iránt kevésbé ellenséges indulatú nép lakik. E városrész szélén állott az angol követéségi lak is. Ezen idegenek kívül nagy számmal laktak még az afgán fővárosban hinduk is, de a 60,000 főből álló lakosság zömét magok az afgánok képezik, kik mindannyian mohamedánok.

A város fölött emelkedik mintegy 150 lábnyi magasságban a Bala-Hisszar nevű fellegrvár, mely a város területének közel egy negyed-részt foglalja el. A szikladomb szabálytalan s a vár körfala e domb emelkedései és völgyeiben kigyóként húzódik végig. A benső rész igen kicsiny, de a külsőben 5000 ember is elfér. E helyen laktak mindenkor az afgán fejedelmek, kik a lázongásra hajlandó városi nép ellen gyakran találtak menedéket annak köfalai közt s másrészt gyakran használták föl e várat államfogház gyanánt is. A középületek, a királyi mecset, a hárem-szeraj, a palota, közben-közbén egy-egy kis árnyas kerttel, szép látványt nyujtanak az utazónak. De bármily hatalmas erőd is az a várossal szemben, mely fölött teljes mértékben uralkodik, köfalai s egyszerű építése nem elegendők arra, hogy rendes katonaság és tüzéség ellen, minő az angoloké, fenntarthatnák magukat s azért az afgán fejedelmek az angol hadsereg közeledtére rendszeren másutt kerestek menedéket.

Kabul város jelentősége most, midőn lakossága ismételve kimutatta ellenszenvét és meg-

Hanem ha nem nehezebb a britt birodalmat kormányozni, de mindenesetre szebb; a legszebb a világon.

Ilyen politikai regényt, mint a minő, mérveiben, az angol nemzet élete, nem mutat föl a történelem.

Ha őt veterán angol katona összeül egy koesmában — s elkezdnek mesélni, mindegyik mögött egy külön földrészt áll, élményeik s kalandjaik nagyszerű háttéréül, diszitményeül.

Európa, Ázsia, Afrika stb. Micsoda torma esett feregnék tekintheti magát sok híres nagy nép e „faszolt“ képű náció mellett?

Nem hiába, hogy komoly flegmatikus e nemzet. Nem hiába merev, szőfukar, s nem hiába ritkaság közöttük a szájhős.

Mit is beszéljen az olyan ember, mit álljon az szóba más földhöz ragadt teremtménnyel, a ki a világnak majd e, majd ama végén lógatja le a lábát a — semmibe?

Ausztrália, Afrika neki csak annyi, mint nekünk Tolna, Baranya. Eszterházyról emlegeti az adoma, hogy

fogadott egyszer egy angol lordal, miszerint neki több juhásza van, mint emennek birkája. És megnyerte a fogadást.

De ha az angol lord meg arra fogadott volna, hogy a britt koronának több alattvalója van — fejedelemből, mint Magyarországnak — főispánja, hát akkor meg az angol nyerte volna meg a fogadást.

Hogy hány fejedelemnek parancsolta a „gracious queen“ csak magában Ázsiában, annak még tán *Vámbéry Armin* se megmondhatja. Utatlan elő-előszámlál egy-egy tucatot a P. N.-ban, de persze, mire megint ujakat hord elő, már meg elfeledtük a régieket.

Ki tudná a csillagot az égen megszámlálni? *Mir Baba* khán *Bedachsanban* — az afgánok által letrónbólított *Dzsahandhar* sab egyik unokaöccse; *Abdur-Rhaman* khán a *belchi* nagy tartományban, a hol *özög* befolyás a tulnyomó, — azután *Buchara*, a hol előbb a *Zencfsan*, ma természetesen a *Jazartes* partjairól jövő machinációkra hallgatnak. Továbbá a *Murgab* és *Heri* folyamok partjain; a *szerati*, *ferrahi*, *gazni*, *kandahari* vidékek és körök — uram irlgalmaz emlékező tehetségünknek s francziás földirati ismereteinknek! — Denique a vidékek mind mind lázadásban állanak az angolok afghansztáni uralma ellenében!

De azért az a majomba ojtott anglus ezt mind győzi.

Alig veri le Sir Alit, eljlesztí a torkos orosz maczkót a stambuli mézköptől, már meg fölkel Cseteváj Afrika tulsó sarkán, s míg ezzel bajlódik, meg fölkel Jakub khán Ázsiában, népe lekonzolja az angol helytartó parancsnokot; egyszerre mind a két keze teli van John Bullnak; de ha fölvaltja jön a baj, akként jön a szerencse is. Hozza a hirt a táviró, hogy ime elfogták Cseteváj vad királyt, s lesz neki ne mulass! Reszkess Jakub khán, mert még te is erre a sorsra juthatsz!

És mi történik Csetevájával?
Az-e, a mi történt volna Chelmsforddal, ha történetesen ő vad fölsége találja elfogni?

Fához kötözik, lekvárral bekénik, hogy a legyek csipjék a napon, mialatt a diadalmas táborak elhatározza, hogy micsoda halálalmel küldjék ki az árnyékvilágból? melyik volna tudniillik a legkínosabb?

Elevenen nyuazzák-e meg és hol kezdjék a nyúzást? a lába ujján vagy az orra hegyén-e? Nem, nem ez fog vele történni. Ennél sokkal rettenetesebb büntetés is vár rá.

Elviszik Angliába és — civilizálják. Megszelidítik.

S ha majd megszelidült, visszaküldik hazájába terítőnek. Ott aztán, ugy lehet, földjei majd agyonverik.

Meddig tarthat e példa nélküli világalalom? Hisz ha ma elkezd roskadozni, még arra is nagy idő kell, hogy ekkora birodalom összeromoljék.

Ugyan vajon mi lett volna Hány Jánosból, ha angolnak születik?

Valószínűleg egy igen szerény ember. Hiszen a mit Hány összehazudozott, azt az angolok mind — megselekedték.

—jd—

Nemzeti jellegek.

Emberi gyarlóságunk, hogy egy a nemzeteket, mint az egyéneket felületesen szeretjük bírálgatni s elhitetjük magunkkal, hogy kimondott ítéletünk teljesen szabatos. Képzelnék magunk előtt egy kancuskát pattogató, pálinkával jóllakott, medvebundába burkolt bábut, ki ugy tánczol, a hogy a czar fujja s elnevezik ezt muszának; aztán mellé állítunk egy udvariasan hajlongó, könnyűvérű, hamar lekesülő kedves alakot, s kimondjuk rá, ez aztán francia. Az angol, őh az egész más anyagból van gyurva. Különös egyéniség, kinek még a szive is pénzből van verve, kedélye komor, társalgása rideg, szakálla vörös. E felületen ítéletben van némi igazság, mert egyik nemzet gyermeke sem tudja levekenni nemzeti sajátosságait, de azért nem ezen felületen különböznek alkotja a köztük levő határvonalat. Agamemnon előtt is éltek hősök még a barbár nemzetek közt is. Homér alakjait nemcsak a görög földön lehet s kell keresnünk. Minden különbözős mellett is hasonlít az ember emberhez, mint a muzeumokban összegyűjtött pénzek, az egyik réz, másik ezüst és arany.

A rubel épen olyan pénz, mint a frank vagy shilling, habár különbözik az egymástól. Az emberek is ilyenformán különböznek egymástól s azt hiszszük, nem lesz egészen érdektelen e nemzeti jellegeket figyelemmel kísérnünk.

Csak a felületességtől óvakodjunk, nehogy úgy járjunk mint az az angol, ki Lille-be érven, a vendéglőben két vöröshajú szobaleányt látott; rögtön előkapta utijegyzékét s kétszer aláhúzza ezt jegyezte be: „Lille-ben minden leány rőt.“ Egy másik angol utazó pedig Tirolban egy vendéglőben olcsó árért kitünő ebédet kapott; a szobaleány kezét csókolt neki a borralvoért, a vendéglős maga segített besomagolni s aztán két darabon elkísérte. Angolunk fogja magát, ír egy hosszú cikket a „Times“-ba, hogy a németek s különösen a tiroliak százezreket elökegyebbek a francziáknál. A másik utazó nem dicsőíthetik ily tapasztalatokkal, tárczáját meglehetősen kizsebelte, megcsalták, ágyat sem vetettek. Kapja magát, hosszasan megczáfolja a „Times“ cikket, leszárdva a goromba németeket egyről egyig. És mégis Thackeray angol írónak teljesen igaza volt, mikor azt mondta, hogy a ki a francziákat meg akarja ismerni, menjen Calais-be, töltsön ott egy pár napot s aztán térjen vissza. Azonban mindez csak felületi ismeret. Ha nemzetek egyéni sajátosságaiban akarjuk átismerni, hosszabb érintkezés szükséges. Ismerni kell a népet minden rétegében, be kell hatolni még oda is, hová az általános polgáriasság még nem tette be lábát, mert a polgáriasság egyöntetűvé teszi a különböző népfajokat s lassan-lassan leköszorítja a kizárólagos nemzeti jellegeket. Ezelőtt századokkal a francia, az angol, német — igazibb francia, angol és német volt mint ma; az orosz és török mint nemzet ma is ott áll körülbelül, hol századokkal ezelőtt.

Azonban meg kell vallanunk, hogy a takarékosági hajlam sajátosság nemzeti jelleg, mely egyes nemzetek életébe be van szőve, míg a többiek természete be nem veheti. Talán az összes ismert népfajok közt, az szögazi értelmében, legtakarékosabbak a kínaiak és hinduk. A takarékoság lényege abban áll, hogy a kezünk ügyébe eső tárgyakat minél előnyösebben használjuk föl, ne teközljünk s gondosan őrizzük meg azt, mit megszerztünk. E tekintetben a két keleti nemzet lehet tanítónk. Annyan rimánkodnak élelem után, hogy minden forrást kimerítenek. A Chinában termelt rizse milliók ahi-toznak, minden hagyomány s leghitványabb gyakorlat is gazdája van. A kis gyermekek Chinában nem sűtkéreznek a napon, nem szaladgálnak az utcán; egyik halászik, más fűvet, gyökeret szed. A tápszerszükséglet fokozza takarékoságukat. Csak esküvő vagy valami budhista ünnep alkalmával esznek isznak egy kissé gazdagabban. A gazdag és Lázárról szóló példabeszéd nem tenne semmi hatást sem a kínai hallgatóságára; az ő eszményi gazdag emberök nem lakozhatik bőségben, nem tarthat ünnepélyeket, az ő eszményi gazdag emberök szintén koplal, de gazdag kereskedő vagy uszorás. Sovány életmód, egyszerű ruha teljesen kielégíti őket s a vendég szeretet ismeretlen éreny nálok, ha pedig a szükség mégis arra kényszeríti őket, későbbben koplalják meg. A gazda rendszeren beéri azzal, mit legutolsó cseléde kap. Hüvelyes vetemény, egykeves olaj, szárított hal, rizs még ünnepre is elég. A bengaliai vagyonos ur csaknem remetei tápszerrel él. Másfelől a lengyel nemzet — s némileg mi magyarok is — született tékozlok. A takarékoság talán nem is valami tisztességes éreny a szerencsétlen nemzetnél. Eszik és iszik, mulatoz, míg lehet, nem törődve semmit sem azzal, hogy későbbben keservesen megcsirathatja nemcsak ő maga, de egész családja is. Szerencsére, hogy a remény mindig biztatja. A Pandora szelencéjében rekedt remény jó szállal talált a lengyelek közt. Ha mindenét elárverezik is, ha sovány földjén marha nem legel, gabona nem terem, a remény még akkor sem hagyja el. — Talán sóbányára akad, gyár épül, háboru tör ki s újból meggazdagodhatnak.

Az a nehézkes, örökösen pipázó hollandus, kiből harapófogóval sem lehetne kicsikarni egy árva szót s csak akkor nyílik meg ajaka, ha aranyat mutat, csak akkor mosolyog, ha valami újfajta virágot termelhet arnheimi vagy utrechti kertjében, ma már csak a regényekben él. Ő is kövér neje, a pompás tulipán régen kihaltak. Két évet töltöttem el Utrechtben, de ugy tapasztaltam, hogy a mai hollandus inkább huz a

francziához, mint bármely más nemzethez, leszámítva, hogy annál egykissé tartózkodóbb. Főntebb Gröningen táján egyes meglepő alakok találhatók ugyan, de nagyon is elvétve. A vasút, a polgáriasság egymásután törli el az őskori jellegeket. Így van ez más nemzeteknél is. A ki Olaszországban a nemzeti egyesülés előtt járt, bámulva tapasztalja a nemzeti jelleg átalakulását. Az a régi szabásu olasz, a kire sohasem lehetne megnevezetni, épen úgy kihalt mint a dodó; nem mondhatjuk, hogy valami nagy erkölcsi érteke volt, de az a veleszületett jó kedély, az a sokat mondó taglejtés igazán vonzóvá tette még akkor is, ha civakodott valakivel. A moderába észívárgott hibákért inkább a kormányzatot lehetett volna felelősségre vonni, mikor azok a kis zsarnokok ültek nyakán s a vesztegetés napi szokássá vált közöttük, nem lehet csodálni, ha ezt az eljárást a nép is elsajátította. Ez most mind másképen van. Olaszország egyesült és szabad, sőt dicséretére legyen mondvá, bölcsen takarékoskodik.

Gyakran emlegették, hogy a települési hajlam a teuton népfaj, t. i. az angolok, hollandok s németek sajátja. Ez nem áll, hiszen tudjuk, hogy a spanyolok népesítették be Perut és Mexikót s az Egyesült Államok jelentékeny része, az egész Kanada egy időben a francziáké volt. Azt lehetne talán inkább mondanunk, hogy a spanyolokból s francziákból kihalt az a szellem, mely őket a föld pusztá téreinek elfoglalására ösztönözé s átszállott amaz említett nemzetekre. Ugy látszik, hogy idővel a németek teljesen leszorítják az angolokat, mert hovatovább nagyobb mennyiségben tödülnek Amerikába s Ausztráliába is. Azt meg még csak álmodni sem merték, hogy valaha kínai benszültől az ujvilágba vándoroljon, megfoghatatlannak látszott, hogy az a nép, mely az idegeneket lenézi, máshol keresen munkát s élelmet. S ime a Chinából kivándorlott munkások ugyancsak teltesznek más népfaj társaikor; fáradhatlan dolgozol, engedelmesebb alattvalók, meglepő könnyűséggel sajátítanak el mindent, olcsóbbért szegődnek el s megrakodva térnek vissza a menyéi birodalomba, pedig gyakran csak azért is embertelenül bínnak velök, mert chinaiak. A hol aztán lehet, őh is visszaadják busán a kölcsönt, így p. o. Javában, Malakkában olyanok mint a tűz, jó szolgák, de rossz gazdák. Egyesülnek a rézbőrűekkel s ha szeret éjthetik, kiméleltlenül konzolják le az európai származású lakosokat.

Hogy a hegylakók rendszerint tulságosan kapzsik, a hegysegek közt utazók több ízben tapasztalhatták. Ennek megvan a maga természeti oka. Szűk életmódjuk, ha nem menti is ki, de legalább enyhíti e nem igen szép szenvedélyöket. A Kárpát s Alpesek vidékén lakók gazdálkodása örökös harc az éhség, hideg és sziklás föld ellen. A farkas oly közel ordít kunyhójukhoz, hogy megbocsáthatjuk a szegény pástoroknak, ha ez állattól némi kapzsizságot s rablási vágyat tanul el. Tavaszt alig érnek, nyaruk oly rövid, s jó, ha öszre egy kis burgonyájuk vagy könnyű árójuk lehet. Jóságaiknak ugyancsak hozzá kell látniok a legeléshez, a nőnek a sajtgyarúshoz, míg a nap sűt s a fű zöldül, mert nyár vége felé a hűs esték figyelmeztetik, hogy a tél nem sokára kunyhójukba szorítja őket, mikor ugyancsak szűken elégednek. Aztán képviseljük el azt is, hogy mily nehezen jutnak meleg öltönyhöz, tüzelőhöz, melyet hátukon kell cipelni a hegy tetéjére. Bizony, ily körülmények közt nem csodálkozhatunk, ha Uri, Svics s Untervalden lakói közül a középkori hadjáratok alkalmával könnyű szerrel kerültek ki a zsoldosok s rabló hevélték.

Az izraeliták nemzeti jellege a babiloniai fogság után még először nagy változáson keresztül. Azelőtt a héber népfaj szenvedélyesen csüngött az idegen divaton. Syromianokok épen ugy találkoztak Salamon birodalmában, mint mai napok sok nemzet közt vannak angolmanók. Legderékabb hadvezérek sem engedelmesekedtek Mózes ama törvényének, hogy lóháton menjenek csatába. A prófétaék buzgóóságának tüze, a bírák szigorúsága nem volt kevés leszorítani a pogányoktól kölcsönzött áldozati eszméket; most Astarte, majd Moloch előtt térdepeltek le. A fényes pogányság gyakran diadalmaskodott a rideg ősi szokásokon.

A templom ujjáépítése után ez a nemzet teljesen átalakult. Az idegen után égő rajongást mély honszerelm s minden mást kiküszöbölő felekezetiesség váltotta föl. Nemcsak az idegen

vallástól, de mindentől a mi idegen, szigoruan elzárták magokat. Ma már nem igen akadnának utódaik közül oly hősök, mint Massala védői, kik először nejeiket, gyermekeiket öldösték le, hogy a rómaiak csak halottakat találhassanak s ők egytől egyig a falakon vészettek el. Aztán beleunva, belefáradva a küzdelembe, elvegyülve a világ népei közé, új jelleget öltöttek magokra Izrael gyermekei. Túrelmes, tartózkodó, felénk nép lettek, mintegy sajnosan érezve, hogy vallásuk folytán mindentűt csak elnyomtatás vár rájuk. Kárpótlták magokat azzal, hogy nélkülözések közt kaporították kezeik közé a kereskedelmet. Az örmény és a parszi nagyban hasonlít a mai jellegű izraelitához. Ezek is elnyomott népfaj, saját külön vallással, melyhez szigoruan ragaszkodnak, nincs tulajdonképeni hazájuk s beolvadnak abba a nemzetbe, mely eltűri őket s hajlékot ad nekik. Az ősmese tanulsága csakugyan beteljesedett a vándornépfajokon; a boldogulás napjéne süttöt az utazókra, kik vihar idején jó őszeluzták magokat köpenyübbe.

A szerencsen talán még legkevesebb szellemi s testi változáson ment keresztül. Az egyiptomi oszlopokra festett szerencsen ma is épen ugy néz ki. A mint a régi görög s arab krónikások találták őket, mi is épen ugy jövünk össze velök. Most is oly birkatürelmiek, közönyöseek, irtózávan a fejtörő s szellemet foglalkoztató mindenféle munkától. Azok, a kik közelről ismerik a fekete népfajt, nem igen vérmes reményt táplálnak fennmaradásuk felől; a lértér való küzdelemben elhullanak, mert a holnapról nincs tiszta fogalmuk, a takarékoságot nem ismerik. A szerencsen népfaj egy pár század mulva csak a képes könyvek lapjain lesz látható, az is a dodó sorsára jut. Ha kedvező körülmények közé jutnának, még akkor talán boldogulhatnának valamire; legalább a barbadósi szerencsenek példája azt tanúsítja, mert ezek a legmunkásabb, jó módú s takarékos emberek közé tartoznak. E rövid vázlatból csak azon egy, de igen fontos tanulságot vonhatjuk le, hogy gyakran nem a létszám, nem a helyi, talán kedvezőtlen viszonyok, de a takarékoság a nemzetek életeleme. A hol ez kihalt, más nemzetek faragják a sarkot, hogy aztán örökségén osztozzanak, bámulva, miként lehetett annyira erős, elevenség daczára sirba roskadni.

—s—

Irodalom és művészet.

A „Figyelő“ irodalomtörténeti különy szeptemberi füzeté a szokottal bécesebb tartalommal jelent meg. Első cikke: „Petrarca és Kisfaludy Sándor“, Rényi Rezsőtől, I. közleményében még nem szól a magyar szerelem-dalokról, de a német érdekesebben festi Petrarca írói s tudós működését, annak irodalomtörténeti előzményeivel együtt, melyekben Dantának is oly nagy szerep jut s egész háttérével. Azután dr. Jancsó Benedek fejtegeti (folytatólag) Szenci Molnár Albert nyelvudományát, nagy tájékozottsággal s helyes kritikával. Csaplár Benedek, a derek parista, ki mióta az akadémia Révai életét pályázat útján megíratta, sok béces adalékkal pótolta s igazította helyre a Bánóciéit, újabb közleményt ad a nagy nyelvudósának Szedegen tartózkodásáról. Abafi Lajos meleg elismerés hangján ismerteti Jakab Elek tanulmányát Dávid Ferenczről, az unitáriusok első püspökéről Erdélyben. A füzet leggyarúbb közleménye Besze János sületlen tirádája: „A kistornaji pusztá vendégei 1849-ben“ (Vörösmarty és Bajza), melyben az a hamis adat van való gyánant nem csak említve, hanem részletesen el is beszélve, mintha „Tánczolatok lányok“ (Besze szerint, hibásan „Tánczolatok csak leányok“) kezdetű szatirikus költeményt Vörösmarty írta volna, és pedig ott a Besze János szeme előtt. E költeményt már Petőfinek is tulajdonították; mások, több valószínűséggel Sárosy Gyulánál; de hogy nem Vörösmarty írta, oly bizonyos mint az, hogy Besze Jánosnak ép oly kevés érteke van az irodalom és költészet — mint a történeti igazság iránt. A füzetet kisebb közlemények zárják be. Szinyei Gerzson Bessenyei ágens koráról szól s közli egy érdekes levélét. Szinyei József pedig irodalomtörténeti repertoriumot ad. A „Figyelő“ Abafi Aigner Lajos szerkesztésében és kiadásában évenként tiszser jelenik meg s előfizetési ára egész évre 8 ft.

Pulszky Ferenc emlékiratai, melyekből a „Budapesti Szemle“ füzetét néhány nagyérdékű részt közölték, saját alatt vannak, s mint a „Föv. Lapok“ írja, az első kötet, mely 1847 végeig terjed, nem sokára meg is jelenik. A második kötet a forradalom, a szabadságharcz időszakát fogja fester. A harmadik kötet czime lesz: „A forradalom után Angolországban“; a negyedik: „A forradalom után Olaszországban“.

A Tisza-szabályozás felől a külföldi szakértők által kidolgozott véleményét a közlekedési minisztérium kinyomatja ezer példányban. Az érdekes mű két hét mulva jelenik meg.

„A mezei gazdaságtan rövid foglalata.“ Tanuló s gyakroló gazdák használatára írta Vörös Sándor a kolozsmonostori m. k. gazdasági tanintézet igazgatója. Második bővített kiadás. Kolozsvárt, Stein János kiadása, 1879. Ára 1 ft. A könyv a mezei gazdaság két főágának, a növénytermelésnek és az állattenyésztésnek főbb mozzanatait, műveléseit és tudnivalóit röviden összefoglalva adja elő. A munka egy év alatt két kiadást ért.

A külföldi irodalom ismertetésére Sopronban megjelenő „Külföld“ című folyóirat augusztus — szeptemberi kettős számában Moller Ede folytatja Beck Károly német költő ismertetését. Ezt külföldi könyvek ismertetésé követi. Péterffy Jenő ismerteti Liardnak „a pozitív tudomány és a metafizika“ című művét, Cs. Rákosi Frónius munkáját az erdélyi százközlő, Feleki József a Schopenhauer-féle pessimizmus bölesletét, Fialovszky L. Kuhl J. művét a leszármazás tanáról és az új vallásról, Wagner Cselakovszky fölolvadásait a szláv népek művelődés- és irodalomtörténete első korszakából. A „Külföld“ előfizetési díja félvére 2 ft 50 kr.

A magyar irodalom Kaliforniában. A „Weekly Alta California“ című tekintélyes lap, melynek már 31-ik „köteté“ jelenik meg, legutolsó számában „Jókai Móról“ „A láthatlan seb“ című eszélés fordítását közli. Az ugyancsak San-Franciskóban megjelenő „Daily Bulletin Supplement“ 48-ik kötetének 54-dik számában Petőfi Sándor „Farkas-kaland“ című versének fordítását adja hibátlan magyar felírással.

Előfizetési felhívások. Dr. Imrik Péter „Választás vagy kinevezés“ című negyikes röpiratára nyitott előfizetést. — Lehr Benó vasuti hivatalnok előfizetést nyitott „A vasuti távirai“ című háromkötetes kézi könyve bővített második kiadására; egy-egy kötet ára 1 ft 20 kr s az első kötet még ez évben megjelenik.

„Hulló levelek“ cím alatt, gyarló versekben hirdet előfizetést Fái Andor egy kötet versre és prózára. Az előfizetések 1 frtjával, Fái Lajoshoz Rimaszombatba küldendők. A könyv megjelenése október 25-kére van ígérve.

Gyakorlati rajzminták a népiszkolák III. osztálya számára.“ Az új miniszteri tanterv alapján összeállította: Weinberger Alajos fővárosi tanító. Négy füzet. Egy füzet ára 15 kr. E mű Budapest főváros hatóságát által valamennyi népiszkolája számára elfogadtatott. Megrendelhető a szerzőnél VIII. kerület, Bércokocs-utca 41. sz. a Budapestben.

A nemzeti színházban az operai előadásoknak zajos esteje van. *Wilt Mária* asszony föllépteire oly kaposak a jegyek, hogy már előttevaló nap elkelnek, s a ki jó idején nem gondoskodik, csak üzerektől vehet jegyet borsos áron. A kitünő művésznő e hó 20-án a „Hugonották“-ban mint Valentine, e hó 23-án „Don Juan“-ban mint Donna Anna lépett föl a legnagyobb hatással. Szó van róla, hogy a művésznőt az igazgatóság szerződéssel kintálja meg, miután az új színházba vonuló operának ugyis tetemes erősítése van szüksége. Ha *Wilt Mária* asszony befejezi szereplését, más két vendégművésznő fogja követni: *Kraus: k. a.* a bécsi opera művésznője, ki magyar hölgy, s októberben lesz vendég; novemberben pedig *Giovanni Zucchi* asszony, ki egy olasz staggione alatt nagy tetszés közt szerepelt a nemzeti színházban. A vendégzereplésekre azért van szükség, mert operánk primadonnája, Nagyné-Benza Ida asszony beteg s egyhamar nem léphet föl. — Az opera személyzete most készül Erkel Ferencz új operájának a „*Névtelen hősök*“ nek előadásához, melyhez a szöveget Tóth Ede írta. — Még egy szerencsés föllépést kell megemlítenünk, *Mihályi Károlyt* az aradi színház fiatal tagját, ki e hó 22-én a „Gringoire“ című egyfelvonásos drámalette exotikus fő szerepében oly kedvezőleg mutatta be magát, hogy szerződésével azonnal szóba jött.

A népszínházban az arabok társulatának mutatóványait nem igen nézte valami nagy közönség. Nem is színházba, hanem cirkusba való az ilyen. A társulat e héten távozott el. A jövő hó első napjára újdonság van kitűzve: Souppé „Boccacio“ című operetteje, mely Bécsben általános tetszésben részesült.

Joachim és Brahmss Brassóban is adtak hangversenyt, e hó 23-án pedig Kolozsvárt játszottak, nagy és diszes közönség előtt. Joachim a zajos taposokra több magyar népdalt is beegédült.

Szigligeti mellszobrát rendelte meg a nemzeti színház előcsarnoka számára a színházi emlékszobortársaság Szász Gyula szobrásznaál, ama gipszminta után, mely az írók és művészek társaságának helyiségeben volt kiállítva.

Munkácsy „Milton“ festménye a müncheni nemzetközi műkiállításon is kitüntetést nyert, az első osztályu arany érmet.

Közintézetek, egyletek.

A Kisfaludy-társaság e hó 24-én tartotta első ülését a szünidők után, nagy hullgatóság jelenlétében. A fölolvadások sorát gr. *Szecheny Antal* egy tanulmánya nyitotta meg, melyet Beóthy Zolt mutatót be. Czime: „A társaság irodalma Franciaországban.“ Jellemzően rajzolja a XVII. és XVIII. századbeli francia „társaság“-ot, s annak hatását az irodalomra és közszellemre; továbbá a francia szellem elevenségét, mely a „társaság“-ot kifejté; művelődés- és irodalomtörténeti szempontból vizsgálja az emlékiratokat, egyszerűsind elmondva nézeteket az emlékiratok és levelek aesthetikai formájáról. Jellemezte Sevigné asszonyt és Voltairet. A szelendű tanulmányt a közönség éljénzessel fogadta.

Az egész mű, melynek a fölolvadás csak egy töredékét képezte, a Kisfaludy-társaság kiadásában fog megjelenni. Ezután *Vadnai Károly* „Ezüst kereszt“ című beszélyét olvasta fel, mely a társaság által kiadandó szegedi árvíz-kiérvényben fog megjelenni. A fölolvását megtapsolták. Ezután titkári jelentések következtek. Imre Sándor bejelentte bírálatát *Sophoklesnek Csiky Gergely által lefordított „Ajax“*, „*Philoketes*“ és „*A tráhiszi nők*“ című tragédiájáról. Csiky e fordításait bécesesebb és kiadásra méltóknak tartja, s a társaság el is határozta azok kiadását. A titkár bemutatta „*Déryné naplójának*“ most megjelent első kötetét. *Toldy Ferencz* siremléke felállítására az ezzel megbízott építész jövő tavaszig halasztást kér, melyet a társulat csak oly föltétel alatt ad meg, hogy ha a siremlék a tavasszal sem fog felállíthatni, az építész 2000 ft bánatpénzre köteleztessék.

A nemzeti múzeum természetjára közelebből ismét igen szép ajándékokat kapott. *Hermann Ottó* a Temes folyóból, *Xántus a Rábécából*, dr. *Károlyi a Fertő tavából*, *Kis István a Sárvizből*, *Halász Géza a Marosból* küldtek hal- és kagylógyűjteményt. *Odránszky orvosnövendék* a Vágból egy gyönyörű galóczát küldött. De a messze távolban is megemlékezett róla a Chinát átkutató gr. *Szechenyi Béla* s közelebből érkezett meg küldeménye. melyben kigyó, béka, gyíkok, denevérek, csigák, rákfélék s igen sok más volt.

A képzőművészeti társulat október 5-én délelőtt tíz órakor tartja rendkívüli közgyűlését, melynek fő tárgya lesz a módosított alapszabályok előterjesztése.

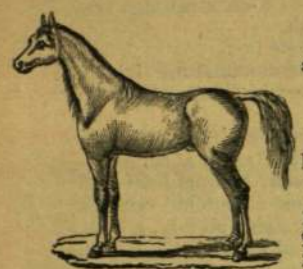
Mi ujság?

Kossuth Lajos édesatyjának siremlékét, melyről többször volt szó lapunkban is, mult vasárnap, e hó 21-én szállították el Budapestről Alsó-Dabasra. Olvasóink emlékezni fognak, hogy e siremlék *Zlinsky Istvánné* kezdeményezésére készült, ki a honleányok körében már régebben kezdett gyűjtést e czélra, mire az alsó dabasi közbirtokosság e napokban gyűlést tartván, szintén jelentékeny összeggel járult a költségekhez, s a lelkes kezdeményezővel egyessülve, megállapítá a terv kivételének módozatait. A közbirtokosság által kiválasztott bizottság, melynek elnöke dr. *Halász Géza*, eszközölte a siremlék kiszállítását és felállítását. A siremlék 9 láb magas manthauseni sötét gránitból készült obelisz, *Gerenday Antal* jó híru márványmű-

Kiadó-hivatalkunk számára hirdményeket elfogad Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstätte Nr. 3 és Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

HIRDETÉSEK.

Lóvásár. Lóárverés.

A lótenyésztés emelésére alakult részvény-társaság által a lótenyésztők, vevők és lókedvelők figyelmébe ajánlatik hogy folyó évi október hó 5-7-én Debreczenben nagy lóvásár lesz.

A vásáron következő díjak fognak kiosztatni. A vásárra hozott legszebb és a díjra legérdemesebb lovakra:

I. Egy pár kocsilóra.

- 1. díj. Egy pár lóra való szép szerszám.
2. díj. Egy csikótanító szép készlettel (longe).
3. díj. Kettős fogathoz négy águ gyeplő.

II. Egy háti lóra.

- 1. díj. Egy szép nyereg teljes felszereléssel.
2. díj. Egy nyereg teljes felszereléssel.

III. Egy pár saját nevelésű 4-5 év között levő kocsilóra.

- 1. díj. 10 darab 10 frankos arany.
2. díj. 4 darab 10 frankos arany.

A díjkiosztás október 6-án délelőtt fog a vásár terén eszközöztetni A díjversenyhez jelentkezni a helyszínén lehet.

Lóvásár Budapesten f. évi november 9-11-én

az új vásártéren, az omnibus-telepen és az ahoz csatolt téren, a kerepesi vámház mellett. Ott 400 lóra tisztán tartott istállók is állnak a közönség rendelkezésére. Jövőre a heti lóvásárok is ezen helyen fognak megtartatni. Ezen országos lóvásár alkalmával a telep udvarán november 10-én délelőtt 10 órakor nyilvános lóárverés fog tartatni.

Ezen lóárveréshez a bejelentés bármikor elfogadatik; tartozik a bejelentő minden bejelentett ló után 2 forint beiratási díjat, és az árverésen elért ár után 2% a társaságnak fizetni.

A lótenyésztő és lókedvelő közönségnek figyelmébe ajánlatik, miszerint a vásártéren átvett 400 lóra való istállóban, az alulirt társaság a tenyésztők érdekeiben, lovaladás-bizományi istállót rendezett be. Ezen istállók már teljesen felkészültek a tenyésztés céljaira, lokegerek - boxokkal - ellátva a beküldött lovak azonnali elfogadására készen állnak.

A beküldött lovak ellátása, jó minőségben rendes piaci árak mellett történik, ez idő szerint 70 krajczárért és istállópenz henteenként 1 forintért. Ezen bizományi istálló főleg a külföldi több oldalról hozzánk fordult igények kielégítése szempontjából rendeztetett be. Az illető urak felkérteknek, hogy csak kivételre alkalmas jobb minőségű anyagot küldjenek be.

Úgyan a vásártéren levő színekben és férhelyeken lóhoz tartozó iparcikkek, mindenféle kocsik, szerszámok, nyergek stb. előadás-bizományba átvettettek, s ezen iparcikkekkel időnként kellőleg hirdető-nyilvános árverések fognak tartatni. A bizományba átvett lovak és iparcikkek vételi árából 2% a társaság javára fog felszámítatni.

Együttal a közönség tudomására hozatik, hogy a jövő 1880-ik évben Budapesten, valamint Debreczenben a lótenyésztés és a lóvásárok emelése szempontjából fogatok, lovak és ezekhez tartozó iparcikkekből sorsjátékok, nagyobb díjkiosztások és ügötversenyek fognak tartatni, melyeknek részletes hirdetése később fog kibocsájtatni.

Az igazgatóság. 5492

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Fontos irodalmi jelentés.

A MAGYAR KÖLTÉSZEK KÉZIKÖNYVE

a mohácsi véstől a jelenkorig,

valgyis az utóbbi negyedfél század kitünőbb költői, életrajzokban és jellemző mutatóványokban feltüntetve TOLDY FERENC által.

Második, átdolgozott, kiadás, öt kötetben (1963 lapon). Budapest, 1876. 8-rét.

Ára füzve 10 frt. o. é., kötve 3 vászonkötetbe 12 frt. o. é.

A honzeretét s a nemzet műveltségének - a nemzet fenmaradása e két leghatalmasabb tényezőjének - első alapja a nemzet szellemi életének ismerete, ennek a nemzet köztudatába átmenetele. E szellemi élet legközvetlenebbül s legbensőbbben a nemzet költészetében nyilatkozik: aminek érzetében a jelenkor kultúrnapjai, a történelmi minden mági felett irodalmok e részét műveltek legfőbb; s ez ismeret alkotja a nemzet általános műveltség leglényegesebb részekét.

Nekünk is költőink voltak a nemzet gondolkodása és érzéseinek lepraegnárságból kifejezői. Ők indították meg s támogatták folyvást a megmunkált munkát a nemzeti öntudat ápolása, a hazafői szent tűz élesztése és irányítása. másfelől a szív, az erkölcsök s az izlés nemestése által. Ez adja meg a magyar költészetnek nem csak történelmi fontosságát s kiváló érdekességét, hanem úgy nevelő mint gyönyörködtető hatását is.

Irodalmunk e fontos és legkifejtettebb ágának ismeretéből vezet be e munka, mely, midőn negyedfél század kiválóbb költőinek életét beszéli el, nem csak az irodalomtörténet mindannyi egyes érdekese képeit állítja fel, hanem egyszerűen a nemzeti és kultúrforrtétre vet számos megvilágosító sugarakat; s midőn az irókól kiválasztott jellemző műveket vezet fel, magokat a századok s a nemzeti beszélteti közei, az erkölcsi élete különböző koraiiban és térein.

E több mint 80 nagyobb-kisebb, egész és töredék költemény, az elbeszélő és drámai ügy, mint a lyrai s vegyes nemekből, költészetünk oly dús virágoskertét képezi, mely nem csak tájékozást, hanem gyönyört is nyújt a névelő olvasónak. Ezt tartva szem előtt, az inkább csak történelmi érdekű korok egy kötetbe szorítottak, míg a mult századnak, az irodalom fejlődése óta, szinte egy, a XIX-diknek pedig, melyben költészetünk legszebb termékeinek legnagyobb része született, három kötet jutott, köztük ismét egy, az ötödik, a jelenkorunk legkitünőbb szellemeit állítja az olvasó elébe.

Tartalma gazdagságának kitüntetésére felhozzuk az 5 kötet fejezeteinek teljes sorát:

I. KÖTET.

XVI. Század: Bevezetés. Horváth András. A jeremiádok. Szamosmelléki névtelen. Tinódi Sebestyén. Szendrői névtelen. Görgei Albert. Diványi Mehmet (rengat). B. Balassa Bálint.

XVII. Század: Bevezetés. Szenci Molnár Albert. Rimay János. Benický Péter. Gr. Zrínyi Miklós. B. Liszt László. Kathol. egyházi költészet. Gr. Balassa Bálint. Gyöngyösi István. Gr. Kohári István. Népies költészet.

XVIII. Század 1772-ig: Bevezetés. Rádai Pál. B. Amade László. Faludi Ferenc.

II. KÖTET.

XVIII. Század 1772 óta: Bevezetés. Bessenyei György. B. Orcy Lőrinc. Barcsay Abraham. Anyos Pál. Gr. Teleki József. Péceli József. Baróti Szabó Dávid. Révai Miklós. Rájnis József. Pálóczi Horvath Adám. Gr.

A tartalomon kívül, a munka ajánlására elég lesz a szerzőnek úgy, mint az előbbi kiadásoknak kiérdemelt hírére hivatkozunk. E munka végénél a mellett növekedett fel a mai nemzedék nagy része költészetünk ismeretében: egy hiszünk az új átdolgozott s tetemesen bővített a mai napig folytatott kiadás hivatva van a munkánk majd élszázad óta gyakorolt hitását ezentúl is folytatni.

Gvadányi József. Gr. Ráday Gédon. Szentjóbi Szabó László. Dayka Gábor. Bacsnányi János. Versey Ferenc. Virág Benedek. Csokonai Vitéz Mihály.

III, IV, V. KÖTET

XIX. Század: I. Bevezetés. Kisfaludy Sándor. Kazinczy Ferenc. Kis János. Berzsenyi Dániel. Szemere Pál. Szász József. Tóth László. Vitkovics Mihály. Szentmiklóssy Alajos. Döbrentei Gábor. Gr. Teleki Ferenc. Dukai Takács Judit. Kisfaludy Károly.

II. Katona József. Horvát Endre. Fáy András. Kölcsey Ferenc. Bajza József. Székely Sándor. Csuozor Gergely. Vörösmarty Mihály. Debreccen Márton. Szabó István.

III. Garay János. Erdélyi János. Vachott Sándor. B. Eötvös József. Székács József. Tárkányi Béla. Szigligeti Edvard. Petőfi Sándor. Tompa Mihály. Arany János. Jókai Mór. Lévy József. Tóth Kálmán. Madách Imre. Gyulai Pál. Szász Károly.

nyir-balzsama.

Már a nővényi nedv, mely a nyírből ha annak főzést megfűrük, kifolyik, ember emlékezet óta a legkitünőbb szepítő-szernek van ismerve; ha pedig e nedv a föllálló utasi ása szerint vegyi uton balzsammá dolgoztatjuk, majdnem csodálatos hatású bír.

E ha szam bismintja az arcon támadt redőket és himlőhelyeket, fiatal arczszint át a bőrnék fehérséget, gyönégés és fűséséget kölesző; a legrovidebb idő alatt a szepít, májfolta; anyajegyet, orrvöröszet, bőrháttát és minden egyéb bőrszennyezt eltávolít. Egy korával használati utasítását együtt 1 frt 50 kr.

Valódi minőségben szállítja Budapesten, csupan Török József, gyógyszerész, király-utca 12; Pozsonyban Pisztory Bódog, Mihálykapu; Temesvárott Tarozai István. 5470

!!Majdnem ingye

A nemrég megbukott nagy angol britania ezüst-gyár csodő-megmondásáig azon megbízhat nyertük, hogy valamennyi nálunk letérből levő britania-ezüst-árakat a szállítása s a munkabérek negyed részének csaky kárpótlása mellett, elküretünk.

Az őszeg beküldése vagy utánvét mellett is, csak 6 forint 75 kr. ár n, mint szá litái díjért Angliától Bécs és a munkabérek egy csaky részéért, kapja mindenki a kőetkezőket, a valódi érték negyed részén tehát majdnem ingyen es pedig:

- 6 db. kitünő jó asztali kés, britania ezüstinnyéllel, valódi angol ezüst-azéll pengével.
6 - legrövidebb villa, britania-ezüst, egy d.rabból.
6 - nehéz britania-ezüst evőkanál.
6 - britania-ezüst kávéskanál, legjobb minőség.
1 - tömör britania-ezüst tejszedő.
1 - nehéz britania-ezüst levesteszedő.
6 - britania-ezüst kenyérgyújtó.
6 - angol Victoria-csésze, legfinomabban vésőve.
2 - hatásos britania-ezüst asztali gyertyatartó.

40 b. Valamennyi 40 tárgy a legfinomabb britania-ezüstből van készíte, a mely az egyetlen, a világon létező fémek között, mely örökös feheren marad, s a valódi ezüstitől husz évi használat után sem különbözethet meg, amiert kezeség is vállalatik. 5452

Csim és egyedül megrendelési hely a cs. k. osztrák-magyar tartományok részére: Fióraktára az első angol britania-ezüst-gyárnak: BLAU és KANN, Bécs, I. Elisabethstrasse, Nr. 6.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható

English-Hungarian Dictionary.

Angol-Magyar szótár. 32 nagy 8-rétti iv. Ára füzve 4 frt. Francia félbörkötésben frt 4.80.

Az élet iskolájában.

Elbeszélés levelekben. Irta KRÓN KLÁRA.

Németből fordította KOZMA JÓZSEFNÉ-GESZTESSY ETELKA. Ára füzve 1 frt 20 kr., vászonba kötve 1 frt 50.

LÉNÁRD ÉS GERTRUD.

Könyv a nép számára PESTALOZZI HENRIKTÓL.

Magyarította ZSENGERI SAMU. (A szerző életrajzával.)

Három kötet egy kötetbe angol vászonba kötve 2 frt.

Alapos és gyors segítség !!!minden betegségben!!!

Az egészség fenntartása legnagyobb részt a nyedvek és vérek tisztítása és tisztartása valamint a jó emésztésnek rejlik. - Ezen cél elérésére a legjobb és leghatásosb szer.

Dr. Rosa életbalzsama.

Dr. Rosa életbalzsama mindezen kívánatoknak a legkötelesebben megfelel: ez az őszeg emésztési szervek munkásságát észeti, egészséges és tiszta vért alkot, és a testnek az előbbi orvjet és egészséget visszaadja - Minden emésztési bajok, névszerint: étvágy-hiány, savanyu felbűfögés, felpuffadás, hányás, gyomorgöres, benyálásodás, aranyór, a gyomor ékekkél való túlterhelése stb. ellen a legbiztosb és legjobbnak talált házi szer, mely magának a legrovidebb idő alatt kitünő hatása miatt általános elterjedést szerzett.

Egy nagy üveg 1 frt. Félüveg 50 kr. Sok száz elismerő levél megtekintésre készen áll. Ez életbalzsam bérmentes megkeresések következtében utánvételt mellett mindenféle széküldetik.

Tisztelt uram! Nem mulasztatom el, önnek köszönetemet nyilvánítani. Ném sok és óta hegy gyomorgöresökben szenvedett annyira, hogy minden 14 naphon, de sőt gyakrabban is, ágyban fekvő beteg lett, s e mellett napjában többször ájulási rohamok is következtek. Már kétkedtem a fölött, hogy egyáltalán élhetek marad. Egyik barátom tanácsára „Dr. Rosa életbalzsama”-ból rendeltem meg egy palackkál. Több napi bevétel után e szer valóban csodálatos hatással bírt, s három hónap alatt a gyomorgöres egyetlen egyszer egész gyönégén fordult elő, anélkül, hogy nőnnék, mint egyebkor, hányáingerek lettek volna. Ajánlom minden hasonló bajban szenvedőnek e kitünő szert.

Teljes tisztelettel Vysokil P., molnár. Starč, Morva-Trebnič mellett.

Szíves figyelembe vétel végett!

Minden kellemetlen félreértés kiküldözött csak félkérem a t. cz. vevőket, mindenütt határozatlan csak Dr. Rosa életbalzsamát

kérni Fragner B. gyógyszerüzérből Prágában, mivel azt tapasztaltam, hogy némely helyen a vevőknek, ha csak egyszerűen életbalzsamot kének, s nem teszik hozzá, hogy Dr. Rosa-féle életbalzsamot, akarmilyen hatásmékkülly keverék lesz adva. Valódi Dr. Rosa életbalzsam kapható a főraktárban: Fragner B. gyógyszerüzérben, Prága, Kleinserte a Spornergasse sarkán 205. sz.

Magyarországban: Budapest: Török József, gyógyszerész. Karan-sebes: Müller Fülöp, gyógyszer. Makón: Nagy Adolf, gyógyszer. Csikos V. J. gyógyszer. Malacka: Friedrich János, gyógyszer. Hód-Mező-Vásárhely: Mieke Ferenc, gyógyszer. Miskolcz: Dr. Csáthi Szabó István, gyógyszer. Pozsony: Heinrich Frigy., és Schopper J. gyógyszer. Székesfehérvár: Diebálla György, gyógyszer. Szeged: Barcsay Károly, gyógyszer. Temesvár: Tarcazy István, gyógyszer. Temesvár, város: Jahner K. M. gyógyszer. A „magyar királyhoz”. Nagy-Szombat: Bogner Lajos. Szabadka: Joo J. gyógyszer.

Minden gyógyszerüzér, valamint a fűszerkereskedések legnagyobb része raktáron tartja ezen „Élet-balzsamot”. 5418

Kopaszság,

a haj őszülése és korpaképződés ellen jensek bizonyult, a naponkint beérkező bizonyítványok és közönségi iratok folytán, egyedül és kizáróan a Tannin-olaj dr. Moras-tól.

Tisztelt gyógyszerész ur! A haj kimenése ellen, a dr. Moras-féle tannin-olaj a legjobb szolgálatokat teszi. Kérlek meg egy nagy palackkál. Prága. Kapható Budapesten: Török József gyógyszerész urnál, király-utca 12 sz. 5469

FERENCZ JÓZSEF KESERÜVIZ-FORRÁS

Elismert mint leghatasosabb valamennyi keserüviz között. Dr. Leube W. a helygógyász (tanár), Erlangenben. „Nem okos kelletlen melékhatást, ha nagyobb adagban véteik. Sőt még oly esetekben is, hol a bányák-ártása izgatott, e viz fájdalom nélkül székletet okozott.” 5493

Dr. Korányi Frigyes, tanár és kir. tanácsos Budapesten. „Különösen az által tük ki, hogy enyhén keserü, nem kellemetlen illat és hogy még hosszabb használat után sem savazja meg az étvágyat és emésztést.”

Dr. Gebhardt Lajos, ház igazgatója, Budapesten. „Könyven vétethetik és a többi budai vizekhez aránylag kevesebb mennyiségben és rovidebb idő alatt hozkedező eredményt létre.”

Dr. Kiss Sándor, Budapest. „Valamennyi budai keserüviz között kelemes íze és jeles hatása által tükük ki: gyomor-és bélhurutnál, megrögzött a-ekrekedésnél, alhasi vérszomjúságnál, valamint vértulajásoknál, aranyéred, étvágytalanságnál stb.”

Ezen viz kapható minden gyógyszerüzér és fűszerüzér-kereskedésben és a forrásigazgatóság nál Budapesten.

PILEPSIE

(nehézkes) levél után gyógyítatik dr. KILLIASO-különleges orvost Alai Drezsbán, Orvostudományi Akadémiában. (Newst.)

Legnagyobb tapasztalás, miután eddig több mint 11,000 eset lett gyógykezelve. 5 07

Első, legjobb hírű cs. kir. udvari

vászon-felnevelő-gyár. FOGL E. Bécsben, Mariahilferstrasse 25. szám, szállít mindenféle levéllel megkezesre jelentékenyen leszállított gyárak mellett: a nyakbőség megelölésével) fűrés vagy más fogatok, díjak 1 1/2, 2, 2 1/2, egész 3 frt.; legfinomabb rumburell vászon szeket, melyek széklet 6, 8, egész 10 frt. kerütek, most csak 4, 5, egész 6 frt. Férít-és női lábraválók, díja 1 1/2, 1 1/2, egész 6 frt.; szines vagy fehér aló szoknyák 2, 2 1/2, egész 3 frt. Hátz szubonyok, 4, 1, 1 1/2, egész 2 frt. himzeve, Női hálokön-tűzők, szinesek, csupan 3, 4 egész 5 frt. Legfinomabb női fűzők is. 1 tuzati palid, 1/2 tuzati kényű csupán 1 1/2, 2, egész 2 1/2 frt. Nyakvállak, hálokön-tűzők, izzadás-gyógyók, csupan 75 kr., egész 1 1/2 frt. Egyszerűen mellények és grajny nadrágok (kőszvény ellen), szabódottokra csupan 2, 3, 4 frt. díjak. Szines grajny aló szoknyák vagy selyemmel szoknyák 3-4 frt. Felnevelő szűrő vagy pük-barkaból 1 1/2 frt-től 4 frt. himzeve. Batizát szobakendők szines szegélyűk, tuzatja 1 1/2, 1 1/2, 2 egész 8 frt. Vászon szobakendők, szines szegélyűk, tuzatja 3, 4 egész 6 frt. Vászna, förtőkölők, ábrások és kávéskanál, asztali-kendők, egész menyasszonyi készletek készen, tetetés szerinti áronok. Nem tetésző tárgyak kezeség mellett küldöztenek. Postai küldésnél 5 kito 30 kr. Levéljdi mindenfelé. Megtakarítás a vásárlás vagy levéllel megrendelésnél, az előbbi árak és versenyútlevelekhez képest, legalább 20 százalék. - Cím levelek: 5457/8

FOGL E. Bécsben, Mariahilferstrasse 25. (100 frt értékű tero vásárlással 4 varianálküll lepedő ingyen.)

Honi és világesemények heti sommája a kül-és belpolitika elfogulatlan magyarázója sem pártoktól, sem kormányhatalomtól nem „befolyásolt“ teljesen független politikai lap

Politikai Ujdonságok,

melyben az olvasó egybefoglalva, mindent megtalál, a mi itthon és az öt földrészen figyelemre méltó történik, a mely ekként, kivált oly vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is lehetőleg pótolja.

A „Politikai Ujdonságok“ kiadóhivatala (Budapest, egyetem utca 4. sz.)

előfizetések folyton elfogad következő föltételek mellett:

A „Politikai Ujdonságok“ évnegyedre ... frt 1.50 A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ együtt évnegyedre ... 3.-

A „Politikai Ujdonságok“ melléklapja „VILÁGKRÓNIKA“

című képes heti közlöny,

mely mint politikai közleményeink kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdekű eseményeket, az azokban kiválóan szereplő személyiségeket népszerű nyelven irt magyarázatokkal kísért képekben mutatja be az olvasónak és részletesebben is ismerteti. Földata a kor történetének és izlésének színvonalán tartani a nagy közönséget. Ehhez képest közöl tájékoztató cikkeket, elbeszéléseket, utirajzokat, nép-és tájismertetéseket, szemléltető jelentéseket a hazai és külföldi közérdekű mozzanatokról, találmányokról, felfedezésekről, szóval mindazon nevezetesebb jelenségekről, melyek akár a politikai, akár a mivelődés-történet terén, akár az emberi társadalom életének más ágazataiban fölmerülnek, ugy-szintén mulattató apróbb közleményeket, közhasznu tudnivalókat stb.

A „Politikai Ujdonságok“ a „Világkrónika“-val ... frt 2.- A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ a „Világkrónika“-val ... 3.50

A kevésbbé tehetőse osztály olcsóbb vasárnapi ujsága és politikai hírlapja a

Képes Néplap

a legolcsóbb és legelterjedtebb néplap a hazában ismeretterjesztő részében korszerű, mulattatón tanulságos olvasmányt nyújt, a nevezetes hazai és külföldi fejleményeket képes magyarázatokkal kíséri; „Politikai Híradó“ című rovatában a bel-és külföldi politikai eseményeket velős rövidséggel előadja, pártatlan elfogulatlan igazságszeretettel, s mindenkor teljesen független meggyőződéssel értelmezi.

Félévre postán házhoz küldve csak egy forint.

Bekötve szintén maradó becslő olvasmány, melynek olcsósága, tekintve ötvenkét ivnyi képes tartalmát s terjedelmét, pártatlan a népkönyvtár-irodalomban.

A lap rendes tartalmán kívül év végén előfizetőinknek külön mellékletül egy szép nagy képpel szolgálok, mely keretbe foglalva a szobák falát ékesítheti.

A „Képes Néplap“ a „Világkrónikával“ együtt félévre ... 2 frt. évnegyedre 1 frt.

Előfizethetni postán a Képes Néplap kiadóhivatalához Budapest, egyetem-utca 4-ik sz. címzett postautalványval, mely 5 krajczárért minden postahivatalnál készen kapható.

A t. cz. gyűjtőknek egyszerre beküldött 10 előfizető után egy ingyempéldánnyal szolgálunk.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Az ember-bonctan, élettan és életrendtan

alapelvei. Kezdő- és kis-birtokosok számára. rövid kivonatban tornatanitók számára.

Irita Dr. TORDAY FERENC.

A szöveg Kőse nyomott három ábrával. Ára füzve 1 frt.

Az okszerű gazdálkodás

alapelvei. Kezdő- és kis-birtokosok számára. Válogatott források nyomán számos ábrával.

Irita KUBINYI LAJOS.

Ára füzve 1 frt 60 kr.

PÁRIS. — TÉLI IVAD. — PÁRIS.

A tisztelt hölgyekhez.

A Grands Magasins du Printemps Párisban, tisztelettel tudatják, miszerint Általános Képes Tárgyjegyzékük e pillanatban saját alatt van. Pontos jegyzéket tartalmazand minden új kelméből, selyem, bársony, fantasia és gyapjúból, valamint a legújabb ruhák, jelmezek, és nők s gyermekeknek való kész öltönyök divatképeit.

E takaros divat-album kívánatra mindenkinek, ingyen és bérmentve, megküldetik.

Czím: JULES JALUZOT, Grands Magasins du Printemps — PÁRIS. — 5491

Első cs. k. szabadalmazott
duna-gőzhajózási társaság.

MENETTERV

a személyszállítóhajókról 1879. évi május 3-tól további intézkedésig.

POSTAHAJÓ-MENETEK.

LEFELÉ.

Bécsből Budapestre, napk. reggeli 7 órakor.
Győről Budapestre, napk. délelőtt 11 órakor.
Budapestről Mohácsra, vasárnap, hétfőn, kedden, csütörtök és pénteken este 11 órakor.
Budapestről Zimonyig, vasárnap, hétfőn, kedden, csütörtök, péntek és szombaton este 11 órakor.
Budapestről Orsova-Galacra, vasárnap, kedden és pénteken este 11 órakor.
Mohácsról Zimonyig, hétfőn, kedden, szerdán, péntek, szombat és vasárnap reggeli 8 ó.
Mohácsról Orsova-Galacra, hétfőn, szerdán, és szombat n reggeli 8 órakor.
Eszékéről Zimonyra, hétfőn, kedden, szerdán, pénteken szombaton és vasárnap reggeli 9 órakor.
Eszékéről Orsova-Galacra, hétfőn, szerdán és szombaton reggeli 9 órakor.
Zimonyról-Orsova-Galacra, hétfőn, szerdán és szombaton este 9 óra 30 perczkor.
Báziásról Orsova-Galacra, kedden, csütörtök, és vasárnap éjjel 1 órakor.
Orsováról Galacra, kedden, csütörtök és vasárnap délelőtt.
Giurgevoról Galacra, szerdán, pénteken és hétfőn délben.
Galacra érkezés, csütörtökön, szombaton és kedden délelőtt.

FÖLFELE.

Budapestről Bécsbe, napok délután 6 ó.
Győről Bécsbe, naponként esti 7 órakor.
Galacsról Budapestre, hétfőn, csütörtökön, és szombaton reggeli 9 órakor.
Giurgevoról Budapestre, kedden, pénteken és vasárnap délután.
Orsováról Budapestre, csütörtök, vasárnapon és kedden reggeli 8 órakor.
Báziásról Budapestre, csütörtök, vasárnapon és kedden délutáni 2 órakor.
Zimonyból Budapestre, hétfőn, kedd, szerda, csütörtök, pénteken és szombaton reggeli 6 órakor.
Ujvidékről Budapestre, hétfő, kedd, szerda, csütörtök, pénteken és szombaton délelőtt 11 órakor.
Gombosról Budapestre, hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön, pénteken és szombaton este 6 órakor.
Eszékéről-Orsova-Galacra, hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön, pénteken és szombaton délután 5 órakor.
Mohácsról Budapestre, kedden, szerdán, csütörtökön, péntek, szombaton és vasárnap, reggeli 2 óra 30 perczkor.
Budapestre érkezés, kedden, szerdán, csütörtökön, pénteken, szombaton és vasárnapon délután 3-5 óra között.

A Budapest-Orsova között közlekedő postahajók a budafok-létényi és apostagi állomások se lefelé se fölfelé, — az Ercsi, Adony, Tass, Szalk, Harta és Ordas állomásokat pedig csak fölfelé érintik.

A Budapest-Zimony között közlekedő postahajók a Budafok, tistényi és apostagi állomásokat se le- se fölfelé nem érintik.

A postahajók a le- és fölmenetben a csász. kir. szab. osztrák államvasut vonataival, továbbá az alföldi és pécsi vasutal csatlakozásban állanak.

A Budapest-Bécs között közlekedő postahajók a Verőce, Visegrád, N.-Maros, Szob, Párkány, Sütő, Orth és Fischamend állomásokat se lefelé se fölfelé, — a Hainburg, Dövény Piszke és Nyerges-Ujfalu állomásokat pedig csak fölfelé érintik.

SZEMÉLYSZÁLLÍTÓ-MENETEK.

A Dunán.

Uj-Szönyről Budapestre, naponként reggeli 3 órakor.
Dömöséről Budapestre, naponként, reggel 6 órakor (ápril 1-től október utoljái 5 órakor reggel).
Budapestről Paksra, naponként délelőtt 11 órakor.
Budapestről Mohácsra, naponként, déli 12 órakor.

A Tiszán.

Szegedről Zimonyba, csütörtökön és vasárnap reggel 6 órakor.
Szegedről Tételig, hétfőn és pénteken reggel 6 órakor.

A Budapestről kedden és pénteken lefelé, és a szerdán és szombaton Zimonyból fölfelé közlekedő postahajók a szerdán és szombaton Tételről Szegedre induló tiszai hajókkal állanak közvetlen összeköttetésben.

A Száván mindkét part érintésével.

Sziszekről Brodha naponként reggeli 6 órakor, közte kétszer Zimonyba.
Sziszekről Zimonyba, hétfőn és pénteken reggeli 6 órakor.

A SZERB PART HOSSZÁBAN (vegyes szolgálát).

Sabácsról Belgrádra, szerdán és vasárnapon délután.
Belgrádról Gradistára, kedden, csütörtökön és szombaton reggel az első zimonyi helyihajó megérkezése után.
Belgrádról Milánovázra szombaton reggel.
Milánovázról Belgrádra vasárnap délben, (Gradistán való éjjele zéssel).
Gradistáról Belgrádra, hétfőn, szerdán és pénteken, reggel.
Belgrádról Sabácsra, szerdán és vasárnap reggel, az első zimonyi helyihajó megérkezése után.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

A MAGYAR MAGÁNJOG

MAI ÉRVÉNYÉBEN

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A GYAKORLAT IGÉNYEIRE.

IRTA

ZLINSZKY IMRE.

ELSŐ FÜZET:

A magyar magánjog általános része.

Ara füzve 1 frt 20 kr.

MÁSODIK FÜZET:

A magyar magánjog különös része.

Ara füzve 1 frt 20 kr.

Az egész munka négy füzetben fog megjelenni.

IGAZSÁGÜGYI RENDELETEK.

A magy. kir. miniszterium által kibocsájtott törvénykezési rendeletek GYŰJTEMÉNYE.

Betűrendes tartalommal ellátva.

Ügyvédek és bíróságok használatára.

1874-ik évi folyam füzve	40 kr.
1875-ik évi folyam füzve	50 kr.
1876-ik évi folyam füzve	50 kr.
1877-ik évi folyam füzve	50 kr.

A magyar nyomdászat TÖRTÉNELMI FEJLŐDÉSE

1472—1877.

Irta Dr. BALLAGI ALADÁR.

Ara füzve 1 frt 40 kr.

TELJES FRANCZIA ÉS MAGYAR SZÓTÁR

IRTA

MÁRTONFFY FRIGYES.

ELSŐ KÖTET: francia-magyar rész.

Ara füzve 4 frt.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre — 12 frt félre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre — 8 frt félre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre — 6 frt félre — 3 *

40-dik szám. 1879.

BUDAPEST, OKTÓBER 5.

XXVI. évfolyam.

BÁRÓ ORCZY BÉLA.

Két esemény: b. Wenckheim Béla halála, s gr. Andrassy Gyulának a külügyminiszteriumból kilépése, kormányváltások helyett csak részleges személyváltásokat idézett elő a kormányban. E változások egyike b. Orczy Bélának a külügyminiszteriumból, hol mint tudva van, már Beust idejétől fogva osztályfőnöki állást foglalt el, kilépése s a magyar miniszteriumba, az ő felsége személye körüli miniszter minőségében belépése. Az új magyar miniszter, mint mondják, abban is követni szándékozik hivatali elődei (hg Esterházy Pál, gr. Festetics György és b. Wenckheim Béla) példáját, hogy nem választatja meg magát a képviselőházba, hanem a magyar főrendiházban fogja elfoglalni parlamenti helyét.

Az ő felsége személye melletti miniszter, már állásánál fogva, arisztokratikusabb színezetű többi társainál. Eddigél kivétel nélkül a magyar főrendből vétetett. A király személye körül, az udvarnál, levén tulajdonképeni helye, — nemesak politikájának, személyének is kedvesnek s elfogadottnak kell lenni ott, a hol az ország érdeke is úgy kívánja, hogy minél nagyobb befolyása legyen. A politikai tekintet illetőleg elég, ha a kormány politikájában általán osztozik; nem szükség hogy abban vezérszerepet játszó, vagy épen kezdeményező legyen a kormányzati eszmék terén; inkább az kívántatik meg benne, hogy hiven s egész odaadással támogatja a kormány eszméit és czéltait a legfelsőbb helyen s birjon azzal a hajlékonysággal, mely a netaláni ellenkező áramlatok ellenében, merevség nélkül, mégis szívósan, rugékonyan inkább mint érdesen, tudja megállani helyét; elfogadhatóvá tudja tenni a legfelsőbb s az udvari körökben azt is, a mi első tekintetre visszatevesszel találkozott s megnyerő modorral és szerencsés tapintattal tudjon forgolódni abban a közvetítő szerepben, melyet játsznai sokszor válik föladatává.

A király személye körüli eddigi minisztereink e föladatra szerencsésen voltak kiválasztva; s az új miniszterrel is az az általános hit, hogy e föladatnak becsülettel

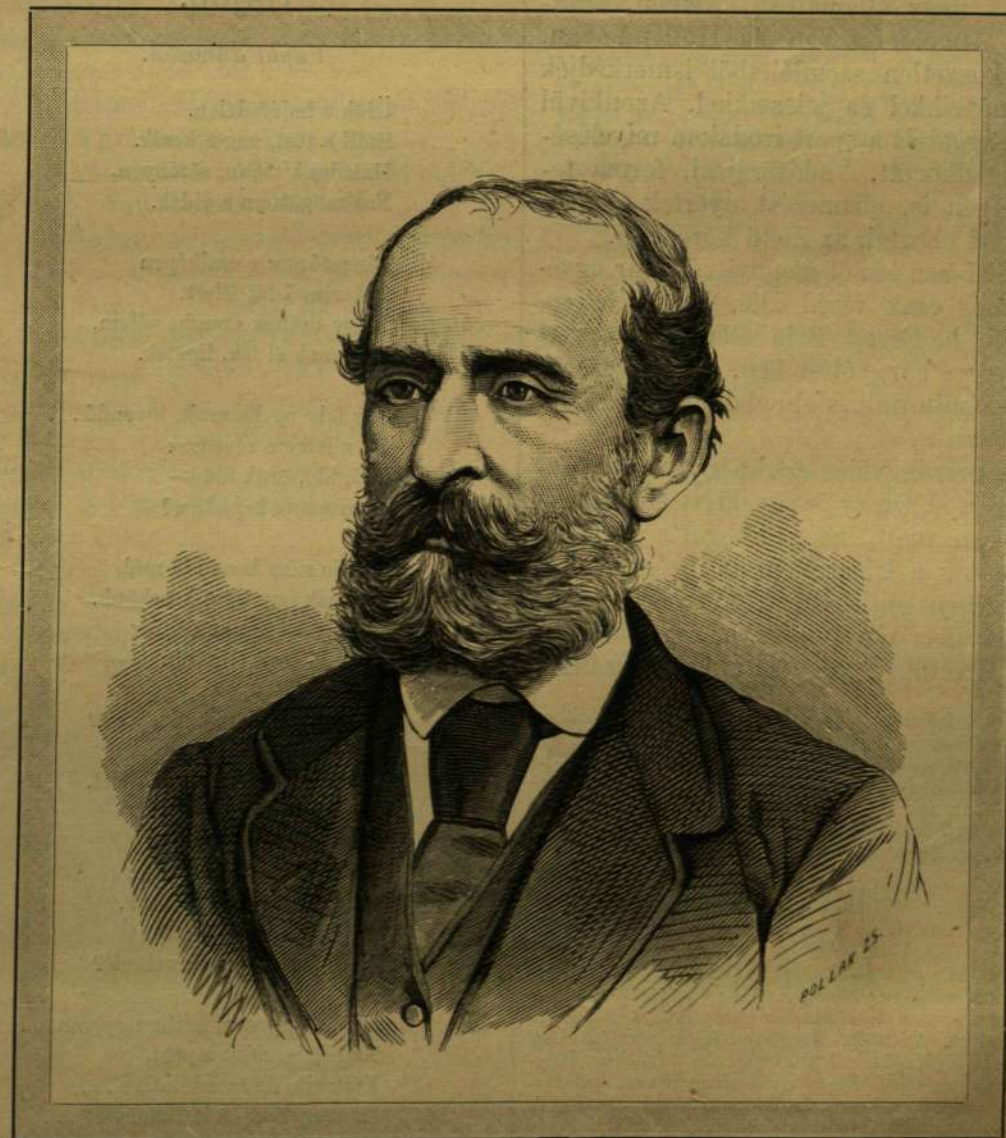
meg fog felelni. „Orczy Béla báró“ — írja róla egy ellenzéki hírlapíró — „nyugodt, szelíd, udvarias egyéniség... Előléptetését b. Wenckheim halálának köszönheti, de dicséretére legyen mondva, nála alkalmasabb embert ez állásra keresve sem találhattak volna. Nem oly fürge ész, mint volt a megboldogult b. Wenckheim, inkább sima udvari hivatalnok, ki nagy személyismerettel és kellő routinnal bír a bécsi sikamlós parketten.... Dolgát el fogja végezni rendesen, referálni fog fölfelé és lefelé hűségesen, cselszövő nem

lesz, s minden igyekezete oda fog irányulni, hogy kötelességét végezze s az irányában emelt jogos igényeknek megfeleljen.“

S ez az általános vélemény az országban b. Orczy Béláról, s arról, hogy mit várhatunk tőle új örállomásán.

B. Orczy Béla, Orczy Lőrincznek, a költőnek unokája, * Pesten született 1822.

* Atyja b. Orczy György volt, ki 1871-ben hunyt el 83 éves korában. A koronázás alkalmából közölt képek között az agy hazafié is ott volt magyar főúri díszben, lóháton, a mint az ország zászlaját viszi. (Lásd „V. U.“ 1867. évi. 27. sz.) Anyja gr. Berényi Erzsébet.

BÁRÓ ORCZY BÉLA.

Ellinger fényképe után.